

Temeljem članka 22 Statuta Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 17/08), Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, na 2. redovitoj sjednici održanoj 18. ožujka 2009. godine usvaja

Z A K O N O PARNIČNOM POSTUPKU BRČKO DISTRIKTA BiH

PRVI DIO

OPĆE ODREDBE

I. OSNOVNA NAČELA

Članak 1

Ovim zakonom određuju se pravila postupka na temelju kojih Osnovni sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i Apelacijski sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacijski sud) raspravljaju i odlučuju u građansko-pravnim sporovima, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Članak 2

- (1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.
- (2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Članak 3

- (1) Stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile tijekom postupka.
- (2) Sud ne će uvažiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima.

Članak 4

Sud odlučuje o tužbenom zahtjevu, po pravilu, na osnovi usmenog, neposrednog i javnog raspravljanja.

Članak 5

Svaka stranka ima pravo očitovati se o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke. Samo kad je to ovim zakonom određeno, sud je ovlašten odlučiti o zahtjevu o kome protivnoj stranci nije bila dana mogućnost da se očituje.

Članak 6

Parnični postupak vodi se na jednom od jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini, a službena pisma su latinica i ćirilica.

Članak 7

- (1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.
- (2) Sud je ovlašten utvrditi i činjenice koje stranke nisu iznijele, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizlazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (članak 3 stavak 2).

Članak 8

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 9

Stranke su dužne pred sudom govoriti istinu i savjesno rabiti prava koja su im priznata ovim zakonom.

Članak 10

Sud je dužan postupak provesti bez odugovlačenja i sa što manje troškova i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 11

- (1) Prvostupanjski postupak će se, po pravilu, sastojati od dva ročišta i to jednog pripremnog ročišta i jednog ročišta za glavnu raspravu.
- (2) U složenijim parnicama i u rješavanju imovinskih sporova sud može odrediti da pripremno ročište može trajati više dana, ali najdulje 30 dana, od dana otvaranja pripremnog ročišta.

Članak 12

- (1) Kad odluka suda ovisi od rješavanja nekog prethodnog pitanja koje se odnosi na to da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi mjerodavni organ (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje, ako posebnim propisima nije drugačije određeno.
- (2) Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.
- (3) U parničnom postupku sud je, u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinitelja vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženi oglašava krivim.

Članak 13

- (1) U prvostupanjskom postupku i postupku po prijedlogu za opetovanje postupka sudi sudac pojedinac.
- (2) U prvostupanjskom postupku u sporovima male vrijednosti može postupati i odlučivati stručni suradnik.
- (3) Stručni suradnik, u postupcima iz stavka 2 ovoga članka može poduzimati sve radnje za koje je ovim zakonom predviđeno da ih poduzima sudac Osnovnoga suda.
- (4) U drugostupanjskom postupku i u postupku odlučivanja po reviziji sudi vijeće od trojice sudaca.

Članak 14

Stranke poduzimaju parnične radnje pismeno izvan ročišta ili usmeno na ročištu, ako za pojedine radnje nije zakonom određen poseban oblik u kojem se mogu poduzeti.

II. MJERODAVOST SUDA

1. Zajedničke odredbe

Članak 15

- (1) Osnovni sud po prijemu tužbe ocjenjuje da li je mjerodavan.
- (2) Prilikom ocjenjivanja mjerodavnosti, sud će uzeti u obzir navode u tužbi i činjenice koje su sudu poznate.
- (3) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana mjerodavnost suda, sud koji je bio mjerodavan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje mjerodavan i ako bi zbog tih promjena bio mjerodavan drugi sud.

Članak 16

- (1) Sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li rješavanje spora spada u sudsku mjerodavnost.
- (2) Kad sud tijekom postupka utvrdi da za rješavanje spora nije mjerodavan sud u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine (u nastavku teksta: Brčko distrikt), već drugi sud u Bosni i Hercegovini, rješenjem će se oglasiti nemjerodavnim i nakon pravomoćnosti rješenja kojim se oglasio nemjerodavnim, sud će bez odlaganja, a najkasnije u roku od 3 dana, ustupiti predmet mjerodavnom sudu.
- (3) Kada sud tijekom postupka utvrdi da za rješavanje spora nije mjerodavan sud, nego neki drugi organ vlasti, oglasit će se nemjerodavnim, ukinuti radnje provedene u postupku i odbaciti tužbu.

Članak 17

- (1) Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud će rješenjem obustaviti parnični postupak ako utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima izvanparničnog postupka. Postupak će se po pravomoćnosti rješenja nastaviti po pravilima izvanparničnog postupka pred mjerodavnim sudom.
- (2) Radnje koje je proveo parnični sud, kao što su: očevid, vještačenje, saslušavanje svjedoka i drugo, i odluke koje je donio taj sud, nisu bez značenja zato što su poduzete u parničnom postupku.

Članak 18

- (1) Sud se može povodom prigovora tuženog oglasiti mjesno nemjerodavnim ako je prigovor podnesen najkasnije u odgovoru na tužbu.
- (2) Sud se može oglasiti po službenoj dužnosti mjesno nemjerodavnim samo kad postoji isključiva mjesna mjerodavnost nekog drugog suda, ali najkasnije do podnošenja odgovora na tužbu.

Članak 19

- (1) Ako Osnovni sud kome je predmet ustupljen kao mjerodavnom smatra da je mjerodavan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, dostavit će, u roku od tri dana, predmet sudu koji treba riješiti ovaj sukob mjerodavnosti, izuzev ako nađe da mu je predmet ustupljen uslijed očite pogreške, a trebao je biti ustupljen nekom drugom sudu, u kom slučaju će predmet ustupiti drugom sudu i o tome obavijestiti sud koji mu je predmet ustupio.
- (2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda kojom se on oglasio mjesno nemjerodavnim odluku donio sud mjerodavan za rješavanje sukoba mjerodavnosti, za tu odluku vezan je u pogledu mjerodavnosti i sud kome je predmet ustupljen, ako je taj sud, koji je odluku donio, mjerodavan za rješavanje sukoba mjerodavnosti između tih sudova.

2. Mjerodavnost sudova u sporovima s međunarodnim elementom

Članak 20

- (1) U pogledu mjerodavnosti sudova u Brčko distriktu u postupcima u kojima je stranka stranac koji uživa pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, strana država ili međunarodna organizacija, vrijede pravila međunarodnog prava.
- (2) U slučaju sumnje o postojanju i opsegu prava imuniteta objašnjenje daje Pravosudno povjerenstvo, u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.

Članak 21

- (1) Osnovni sud mjerodavan je za suđenje kad je njegova mjerodavnost u sporu s međunarodnim elementom izričito određena zakonom Bosne i Hercegovine ili zakonom Brčko distrikta ili međunarodnim ugovorom.
- (2) Ako u zakonu ili u međunarodnom ugovoru nema izričite odredbe o mjerodavnosti Osnovnoga suda za određenu vrstu sporova, Osnovni sud mjerodavan je za suđenje u toj vrsti sporova i kad njegova mjerodavnost proizlazi iz odredbi ovoga zakona o mjesnoj mjerodavnosti.

3. Stvarna mjerodavnost

Članak 22

- (1) U parničnom postupku Osnovni sud ima opću stvarnu mjerodavnost.
- (2) Sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu mjerodavnost.

4. Mjesna mjerodavnost

a) Opća mjesna mjerodavnost

Članak 23

Osnovni sud je mjerodavan za suđenje:

- 1) ako tuženi ima prebivalište ili boravište na području Distrikta;
- 2) u sporovima protiv pravnih osoba ako se sjedište tih pravnih osoba nalazi na području Distrikta;
- 3) u sporovima protiv stanovnika Distrikta, koji stalno žive u inozemstvu, kamo je upućen na službu ili na rad od organa Distrikta ili pravne osobe, ako je njegovo posljednje prebivalište bilo na području Distrikta.

b) Izberiva mjesna mjerodavnost

Mjerodavnost u sporovima za naknadu štete

Članak 24

- (1) Za suđenje u sporovima o izvanugovornoj odgovornosti za štetu, pored suda opće mjesne mjerodavnosti, mjerodavan je i sud na čijem je području štetna radnja izvršena ili sud na čijem je području štetna posljedica nastupila.
- (2) Ako je šteta nastala uslijed smrti ili teške tjelesne ozljede, mjerodavan je pored suda iz stavka 1 ovoga članka i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.
- (3) Odredbe stavaka 1 i 2 ovoga članka primjenjivat će se i u sporovima protiv društva za osiguranje radi naknade štete trećim osobama na osnovi propisa o neposrednoj odgovornosti društava za osiguranje, a odredba stavka 1 ovoga članka i u sporovima o regresnim zahtjevima po osnovi naknade štete protiv regresnih dužnika.

Mjerodavnost u sporovima radi zaštite prava na osnovi jamstva proizvođača

Članak 25

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava na osnovi pismenog jamstva protiv proizvođača koji je dao jamstvo mjerodavan je, izuzev suda opće mjesne mjerodavnosti za tuženog, i sud opće mjesne mjerodavnosti za prodavatelja koji je prilikom prodaje stvari uručio kupcu pismeno jamstvo proizvođača.

Mjerodavnost u sporovima za zakonsko izdržavanje

Članak 26

Za suđenje u sporovima za zakonsko uzdržavanje, ako je tužitelj osoba koja traži uzdržavanje, mjerodavan je pored suda opće mjesne mjerodavnosti i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

Mjerodavnost u bračnim sporovima

Članak 27

Za suđenje u sporovima radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka, poništenja braka ili razvoda braka (bračni sporovi), mjerodavan je pored suda opće mjesne mjerodavnosti i sud na čijem području su bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Mjerodavnost u sporovima o utvrđivanju ili osporavanju očinstva ili materinstva

Članak 28

U sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili materinstva, ako je tužitelj dijete, mjerodavan je pored suda opće mjesne mjerodavnosti i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

Mjerodavnost po mjestu u kome se nalazi poslovna jedinica pravne osobe

Članak 29

Za suđenje u sporovima protiv pravne osobe koja ima poslovnu jedinicu izvan svog sjedišta, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice, pored suda opće mjesne mjerodavnosti, mjerodavan je i sud na čijem području se nalazi poslovna jedinica.

Mjerodavnost u sporovima iz nasljednopravnih odnosa

Članak 30

Dok ostavinski postupak nije pravomoćno završen, za suđenje u sporovima iz nasljednopravnih odnosa, kao i u sporovima o tražbinama vjerovnika prema ostavitelju, pored suda opće mjesne mjerodavnosti mjesno je mjerodavan i sud na čijem području se nalazi sud koji provodi ostavinski postupak.

Mjerodavnost po mjestu plaćanja

Članak 31

Za suđenje u sporovima vlasnika mjenice ili čeka protiv potpisnika mjerodavan je, pored suda opće mjesne mjerodavnosti, i sud mjesta plaćanja.

Mjerodavnost u sporovima iz radnih odnosa

Članak 32

Ako je u sporu iz radnog odnosa tužitelj zaposleni, za suđenje je mjerodavan, pored suda koji je opće mjesno mjerodavan za tuženog, i sud na čijem se području rad obavlja ili se obavljao, odnosno sud na čijem bi se području rad mogao obavljati, kao i sud na čijem je području zasnovan radni odnos.

Mjerodavnost u sporovima zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima

Članak 33

Za sprove zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima mjerodavan je, pored suda opće mjesne mjerodavnosti, i sud na čijem se području dogodilo smetanje.

c) Isključiva mjesna mjerodavnost

Mjerodavnost u sporovima o nekretninama

Članak 34

- (1) Za suđenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na nekretnini, u sporovima zbog smetanja posjeda na nekretnini, kao i u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nekretnini ili iz ugovora o uporabi stana ili poslovnih prostorija, isključivo je mjerodavan sud na čijem se području nalazi nekretnina.
- (2) Ako nekretnina leži na području više sudova, mjerodavan je svaki od tih sudova.

Mjerodavnost u sporovima o zrakoplovu i brodu

Članak 35

Za suđenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na zrakoplovu, pomorskom brodu i brodu unutarnje plovidbe, kao i u sporovima iz zakupnih odnosa na zrakoplovu i brodu, mjerodavan je Osnovni sud ako se kod tog suda vodi upisnik u koji je zrakoplov, odnosno brod upisan.

Članak 36

Za suđenje u sporovima zbog smetanja posjeda na brodovima, odnosno zrakoplovima iz članka 35 ovoga zakona mjerodavan je Osnovni sud kao sud na čijem se području vodi upisnik u koji je brod, odnosno zrakoplov upisan, kao i sud na čijem se području dogodilo smetanje.

Mjerodavnost za sporove u izvršnom i stečajnom postupku

Članak 37

Za suđenje u sporovima koji nastaju u tijeku i povodom sudskog ili administrativnog postupka, odnosno u tijeku i povodom stečajnog postupka, mjesno je isključivo mjerodavan sud na čijem se području nalazi sud koji provodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području provodi administrativno izvršenje.

d) Supsidijarna mjerodavnost

Mjerodavnost za suparničare

Članak 38

Ako je jednom tužbom tuženo više osoba u svojstvu materijalnih suparničara (članak 160 stavak 1 točka 1), a za njih ne postoji mjesna mjerodavnost istog suda, mjerodavan je sud koji je mjesno mjerodavan za jednog od tuženih.

e) Sporazum o mjesnoj mjerodavnosti

Članak 39

- (1) Ako zakonom nije određena isključiva mjesna mjerodavnost nekog suda, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stupnju sudi Osnovni sud koji nije mjesno mjerodavan, pod uvjetom da je taj sud stvarno mjerodavan.
- (2) Ako je zakonom određeno da su za suđenje u određenom sporu mjesno mjerodavna dva ili više sudova u Bosni i Hercegovini, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stupnju sudi Osnovni sud kao stvarno mjerodavan sud.
- (3) Ovaj sporazum vrijedi samo ako je pismeno sastavljen, ako su ga potpisale sve stranke i ako se tiče određenog spora ili više sporova koji svi proistječu iz određenog pravnog odnosa.
- (4) Ispravu o sporazumu tužitelj mora priložiti uz tužbu.
- (5) Ako tužba nije podnesena sudu na koji upućuje sporazum o mjesnoj mjerodavnosti tuženi može zahtijevati da se predmet ustupi tom sudu.
- (6) Zahtjev iz prethodnog stavka tuženi može podnijeti najkasnije u odgovoru na tužbu, uz prilaganje isprave o sporazumu.

III. STRANKE I NJIHOVI ZAKONSKI ZASTUPNICI

Članak 40

- (1) Stranka u postupku može biti svaka fizička i pravna osoba.
- (2) Posebnim propisima može se odrediti tko izuzev fizičkih i pravnih osoba može biti stranka u postupku.
- (3) Sud može, iznimno, s pravnim učinkom u određenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranačku sposobnost u smislu odredbi stavka 1 i stavka 2 ovoga članka, ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u biti ispunjavaju bitne uvjete za stjecanje stranačke sposobnosti, a osobito ako raspolažu imovinom na kojoj se može provesti izvršenje.
- (4) Protiv rješenja iz stavka 3 ovoga članka, kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici, nije dopuštena posebna žalba.

Članak 41

- (1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnična sposobnost).
- (2) Punodobna osoba kojoj je djelomično ograničena poslovna sposobnost, parnično je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.
- (3) Malodobnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost, parnično je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost.

Članak 42

- (1) Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njezin zakonski zastupnik.
- (2) Zakonski zastupnik određuje se zakonom ili aktom mjerodavnog tijela Brčko distrikta donesenim na temelju zakona.
- (3) U tijeku cijelog postupka sud po službenoj dužnosti pazi može li osoba, koja se pojavljuje kao stranka, biti stranka u postupku i da li je parnično sposobna, zastupa li parnično nesposobnu stranku njezin zakonski zastupnik i ima li zakonski zastupnik posebne ovlasti kada su one potrebne.

Članak 43

- (1) Zakonski zastupnik može u ime stranke, poduzimati sve radnje u postupku, ali ako je za podnošenje ili povlačenje tužbe, za priznanje odnosno za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje nagodbe ili za poduzimanje drugih radnji u postupku u posebnim propisima određeno da zastupnik mora imati posebne ovlasti, on može te radnje poduzimati samo ako ima takve ovlasti.
- (2) Osoba koja se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužna je, na zahtjev suda, dokazati da je zakonski zastupnik. Kad je za poduzimanje određenih radnji u postupku potrebna posebna ovlast, zakonski zastupnik je dužan dokazati da ima takvu ovlast.
- (3) Kad sud ustanovi da zakonski zastupnik osobe pod skrbništvom ne pokazuje potrebnu pozornost u zastupanju, obavijestit će o tome organ skrbništva. Ako bi zbog propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za osobu pod skrbništvom, sud će zastati s postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Članak 44

- (1) Kad sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvat će tužitelja da izvrši potrebne ispravke u tužbi ili će poduzeti druge mjere da bi se postupak mogao nastaviti sa osobom koja može biti stranka u postupku.

- (2) Isto tako, kad sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebne ovlasti kada su one potrebne, zatražit će da mjerodavni organ skrbništva postavi skrbnika parnično nesposobnoj osobi, odnosno pozvat će zakonskog zastupnika da pribavi posebne ovlasti ili će poduzeti druge mjere koje su potrebne da bi parnično nesposobna stranka bila pravilno zastupana.
- (3) Sud će odrediti stranci rok za otklanjanje nedostataka iz stavaka 1 i 2 ovoga članka. Dok se ne otklone ti nedostaci, mogu se u postupku poduzimati samo one radnje zbog čijeg bi odlaganja mogle nastati štetne posljedice za stranku.
- (4) Ako se nedostaci iz stavka 1 i stavka 2 ovoga članka ne mogu otkloniti ili ako određeni rok bezuspješno protekne, sud će rješenjem, ukinuti radnje provedene u postupku ako su zahvaćene tim nedostacima i odbaciti tužbu ako su nedostaci takve naravi da sprječavaju daljnje vođenje parnice.
- (5) Protiv rješenja kojim se naređuju mjere za otklanjanje nedostataka nije dopuštena žalba.

Članak 45

- (1) Ako se tijekom postupka pred Osnovnim sudom pokaže da bi redoviti postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, tako da bi zbog toga mogle nastati štetne posljedice za jednu ili obje stranke, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika.
- (2) Pod uvjetom iz stavka 1 ovoga članka sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika osobito u slučajevima:
  - 1) ako tuženi nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika;
  - 2) ako postoje suprotni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika;
  - 3) ako obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika;
  - 4) ako je boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema opunomoćenika;
  - 5) ako se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju opunomoćenika u Brčko distriktu, nalaze u inozemstvu, a dostavljanje se nije moglo izvršiti.
- (3) O postavljanju privremenog zastupnika sud će bez odlaganja obavijestiti organ skrbništva, kao i stranke kad je to moguće.

Članak 46

- (1) Privremeni zastupnik ima u postupku za koji je postavljen sva prava i dužnosti zakonskog zastupnika.
- (2) Ta prava i dužnosti privremeni zastupnik obavlja sve dok se tuženi ili njegov opunomoćenik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ skrbništva ne obavijesti sud da je postavio skrbnika.

Članak 47

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženom iz razloga navedenih u članku 45 stavak 2 točke 4 i 5 ovoga zakona, sud će u roku od osam dana izdati oglas koji će objaviti u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i na oglasnoj ploči suda.

Članak 48

- (1) Parnična sposobnost u Brčko distriktu procjenjuje se po zakonima Brčko distrikta.
- (2) Parnična sposobnost državljanina Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine u postupku pred sudovima Distrikta procjenjuje se po zakonima Republike Srpske i po zakonima Federacije Bosne i Hercegovine.

IV. OPUNOMOĆENICI

Članak 49

- (1) Stranke mogu poduzimati radnje u postupku osobno ili preko opunomoćenika.
- (2) Stranka koju zastupa opunomoćenik može uvijek doći pred sud i davati izjave pored svog opunomoćenika, ali suprotnu stranu, svjedoke i vještake može ispitivati samo preko opunomoćenika, ako je on nazočan na glavnoj raspravi.

Članak 50

- (1) Opunomoćenik može biti odvjetnik, odvjetničko društvo, ili zaposlenik ureda za pravnu pomoć kao i, za pravne osobe zaposleni kod te pravne osobe, a za fizičke osobe bračni, odnosno izvanbračni drug stranke ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini.
- (2) Ako sud utvrdi da opunomoćenik koji je odvjetnik ne obavlja svoju dužnost sukladno zakonu o advokaturi, sud će o tome obavijestiti mjerodavnu odvjetničku komoru i, ako je to moguće, stranku koju odvjetnik zastupa.

Članak 51

Radnje u postupku koje opunomoćenik poduzima u granicama punomoći, imaju isti pravni učinak kao da ih je poduzela sama stranka.

Članak 52

- (1) Stranka može izmijeniti ili opozvati izjavu svog opunomoćenika na ročištu na kome je ta izjava dana.

- (2) Ako je opunomoćenik priznao neku činjenicu na ročištu na kojem stranka nije bila nazočna ili je neku činjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje kasnije izmijeni ili opozove, sud će procijeniti obje izjave prema članku 238 stavak 2 ovoga zakona.

Članak 53

Stranka može ovlastiti opunomoćenika da poduzima samo određene radnje ili da poduzima sve radnje u postupku.

Članak 54

Ako je stranka izdala odvjetniku punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoći, odvjetnik je na temelju takve punomoći, ovlašten:

- 1) obavljati sve radnje u postupku, a posebno podnijeti tužbu, povući tužbu, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreći tužbenog zahtjeva, zaključiti nagodbu, podnijeti pravni lijek i odreći se ili odustati od njega, te zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;
- 2) stavljati zahtjev za izvršenje ili osiguranje i poduzimati potrebne radnje u postupku povodom takvog zahtjeva;
- 3) od suprotne stranke primiti dosuđene troškove;
- 4) pismeno ovlastiti drugog odvjetnika na poduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, izuzev zastupanja na glavnoj raspravi.

Članak 55

Odvjetnika kome je stranka izdala punomoć može, uz izričitu ovlast stranke, zamjenjivati drugi odvjetnik, a pred Osnovnim sudom i odvjetnički vježbanik koji je kod njega zaposlen.

Članak 56

Ako stranka u punomoći nije pobliže odredila ovlast opunomoćenika, opunomoćenik koji nije odvjetnik može, na temelju takve punomoći, obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebna izričita ovlast za povlačenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje sudske nagodbe, za odricanje ili odustanak od pravnog lijeka i prenošenje punomoći na drugu osobu, te za podnošenje izvanrednih pravnih lijekova.

Članak 57

- (1) Stranka izdaje punomoć pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

- (2) Stranka koja nije pismena ili nije u stanju potpisati se, stavit će na pismenu punomoć umjesto potpisa otisak kažiprsta. Ako se u tom slučaju, punomoć izdaje osobi koja nije odvjetnik, potrebna je nazočnost dva svjedoka koji će se potpisati na punomoći.
- (3) Ako posumnja u istinitost pismene punomoći, sud može rješenjem odrediti da se podnese ovjerena punomoć. Protiv tog rješenja nije dopuštena žalba.

Članak 58

- (1) Opunomoćenik je dužan, pri prvoj radnji u postupku, podnijeti punomoć.
- (2) Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno obavi osoba koja nije podnijela punomoć, ali će istodobno narediti toj osobi da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za izvršenje parničnih radnji.
- (3) Dok ne protekne rok za podnošenje punomoći, sud će odgoditi donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne, sud će nastaviti postupak, ne uzimajući u obzir radnje koje je obavila osoba bez punomoći.
- (4) Sud je dužan da tijekom cijelog postupka pazi da li je osoba koja se pojavljuje kao opunomoćenik ovlaštena za zastupanje. Ako sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao opunomoćenik nije ovlaštena za zastupanje, ukinut će parnične radnje koje je ta osoba poduzela, ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.

Članak 59

- (1) Stranka može punomoć opozvati u svako vrijeme, a opunomoćenik ga može u svako vrijeme otkazati.
- (2) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći mora se priopćiti sudu pred kojim se vodi postupak pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.
- (3) Opozivanje, odnosno otkaz punomoći vrijedi za suprotnu stranku od trenutka kad joj je priopćen.
- (4) Poslije otkaza punomoći, opunomoćenik je dužan još petnaest dana vršiti radnje za osobu koja mu je izdala punomoć, ako je potrebno da od nje otkloni kakvu štetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Članak 60

- (1) Ako je opunomoćeniku dana ovlast da može vršiti sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njezin zakonski zastupnik, umre ili postane poslovno nesposobna ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, opunomoćenik je ovlašten da i nadalje poduzima radnje u postupku, ali nasljednik, odnosno novi zakonski zastupnik, može opozvati punomoć.
- (2) U slučajevima navedenim u stavku 1 ovoga članka, opunomoćeniku koji nije odvjetnik uvijek prestaju ovlasti koje se u punomoći moraju izričito navesti (članak 56).

Članak 61

- (1) Prestankom pravne osobe prestaje i punomoć koju je ona izdala.
- (2) U slučaju stečaja, punomoć koju je izdao stečajni dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka.
- (3) Iznimno od odredbi stavka 1 i stavka 2 ovoga članka, opunomoćenik je dužan još petnaest dana vršiti radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu.

V. JEZIK U POSTUPKU

Članak 62

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim sudionicima u postupku na jednom od jezika iz članka 6 ovoga zakona.

Članak 63

Stranke i drugi sudionici u postupku pri sudjelovanju u postupku upotrebljavaju jedan od jezika iz članka 6 ovoga zakona.

Članak 64

- (1) Stranke i umješaci koji ne poznaju nijedan od jezika iz članka 6 ovoga zakona, osigurat će o svom trošku usmeno i pismeno prevođenje procesnih radnji koje poduzimaju, kao i druga usmena i pismena prevođenja za svoje potrebe.
- (2) Stranke i umješaci dužni su osigurati i prevođenje koje se odnosi na izvođenje dokaza koje su predložili.
- (3) Prevođenje vrše tumači.

VI. VRIJEDNOST SPORA

Članak 65

- (1) Tužitelj je dužan u tužbi označiti vrijednost predmeta spora, izuzev u slučajevima u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu.
- (2) Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva.
- (3) Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev.

Članak 66

Ako se zahtjev odnosi na buduća davanja koja se opetuju, vrijednost predmeta spora računa se po njihovom zbroju, ali najviše do iznosa koji odgovara zbroju davanja za vrijeme od pet godina.

Članak 67

- (1) Ako jedna tužba protiv istog tuženog obuhvaća više zahtjeva koji se zasnivaju na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, vrijednost se određuje po zbroju vrijednosti svih zahtjeva.
- (2) Ako zahtjevi u tužbi proizlaze iz raznih osnova, ili su istaknuti protiv više tuženih, vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva.

Članak 68

Kad se spor vodi o postojanju najamnog ili zakupnog odnosa, ili iz odnosa uporabe stana, odnosno poslovnih prostorija, vrijednost se računa prema jednogodišnjoj najamnini, odnosno zakupnini, izuzev ako je riječ o najamnog ili zakupnog odnosu zaključenom na kraće vrijeme.

Članak 69

Ako se tužbom zahtijeva samo davanje osiguranja za izvjesnu tražbinu ili ustanovljenje založnog prava, vrijednost predmeta spora određuje se prema iznosu tražbine koju treba osigurati, ali ako predmet zaloga ima manju vrijednost od tražbine koju treba osigurati, kao vrijednost predmeta spora uzet će se vrijednost predmeta zaloga.

Članak 70

- (1) Ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, ali tužitelj u tužbi navede da pristaje da umjesto ispunjenja tog zahtjeva primi određeni novčani iznos, kao vrijednost predmeta spora uzet će se taj iznos.
- (2) U drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj naznačio u tužbi.
- (3) Ako je u slučaju iz stavka 2 ovoga članka tužitelj suviše visoko ili suviše nisko naznačio vrijednost predmeta spora, sud će, najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, onda na glavnoj raspravi, prije početka rasprave o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način provjeriti točnost naznačene vrijednosti, te rješenjem odrediti vrijednost predmeta spora.
- (4) Protiv rješenja iz stavka 3 ovoga članka, nije dopuštena posebna žalba.

Članak 71

Ako novčani iznos nije izražen u konvertibilnim markama, već u drugoj valuti, vrijednost predmeta spora se utvrđuje u konvertibilnim markama, po srednjem tečaju odnosne valute, koji je utvrdila Središnja banka BiH u vrijeme podnošenja tužbe.

VII. PODNESCI

Članak 72

- (1) Tužba, odgovor na tužbu, protutužba, odgovor na protutužbu, pravni lijekovi i druge izjave, prijedlozi i priopćenja, koji se daju izvan rasprave, podnose se pismeno (podnesci). Uvjet pismene forme ispunjavaju i podnesci upućeni brzojavom, telefaksom ili elektroničkom poštom. Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima označen pošiljatelj.
- (2) Podnesci moraju biti razumljivi i moraju sadržavati sve ono što je potrebno da bi se u svezi s njima moglo postupiti. Osobito trebaju sadržavati: označenje suda, prezime, očevo ime i ime fizičke osobe, odnosno naziv pravne osobe, matični broj fizičke osobe, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i opunomoćenika, ako ih imaju, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnositelja.
- (3) Ako izjava sadrži kakav zahtjev, stranka mora u podnesku navesti činjenice i dokaze na kojima zasniva svoj zahtjev.
- (4) Podnesci koji se dostavljaju elektroničkom poštom moraju biti ovjereni kvalificiranim elektroničkim potpisom.
- (5) Podnesci s priložima koji se dostavljaju suprotnoj stranci predaju se sudu u dostatnom broju primjeraka za sud i suprotnu stranku.

Članak 73

- (1) Isprave koje se prilažu podnesku podnose se u izvorniku, prijepisu ili preslici.
- (2) Ako stranka priloži ispravu u izvorniku, sud će takvu ispravu zadržati, a suprotnoj stranci dopustiti da je razgleda. Kad prestane potreba da se takva isprava drži u spisima predmeta, vratit će se podnositelju na njegov zahtjev, ali sud može tražiti od podnositelja da spisima priloži prijepis ili presliku isprave.
- (3) Ako je isprava priložena u prijepisu ili preslici, sud će, na zahtjev suprotne stranke, pozvati podnositelju da podnese sudu ispravu u izvorniku, a suprotnoj stranci dopustit će da je pregleda. Sud će odrediti rok u kojem se isprava ima predati, odnosno pregledati.
- (4) Protiv tih rješenja nije dopuštena žalba.

Članak 74

- (1) Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će podnositelju vratiti podnesak, radi ispravka ili dopune uz navode što treba ispraviti ili dopuniti i odredit će rok za ispravak ili dopunu podneska, koji ne može biti dulji od osam dana.
- (2) Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen, odnosno dopunjen i predan sudu u roku određenom za dopunu ili ispravak, smatrat će se da je podnesen sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.
- (3) Smatrat će se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravka, odnosno dopune, odbacit će se.
- (4) Ako podnesci ili prilozi nisu podneseni u dostatnom broju primjeraka, sud će pozvati podnositelja da ih u određenom roku podnese. Ako podnositelj ne postupi po tom nalogu, sud će podnesak odbaciti.

VIII. ROKOVI I ROČIŠTA

1. Rokovi

Članak 75

- (1) Ako rok nije određen zakonom, određuje ga sud s obzirom na okolnosti slučaja.
- (2) Rok koji sud odredi iznimno se može produljiti na prijedlog zainteresirane osobe ako za to postoje opravdani razlozi.
- (3) Prijedlog za produljenje roka mora se podnijeti prije proteka roka čije se produljenje traži.
- (4) Protiv rješenja o produljenju roka nije dopuštena žalba.

Članak 76

- (1) Rokovi se računaju na dane, mjesece i godine.
- (2) Ako je rok određen na dane, u rok se ne uračunava dan kad je izvršeno dostavljanje ili priopćenje, odnosno dan u koji pada događaj od kad treba računati trajanje roka, već se za početak roka uzima prvi idući dan.
- (3) Rokovi određeni na mjesece, odnosno na godine završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjeg dana toga mjeseca.
- (4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik ili u nedjelju ili u neki drugi dan kad sud ne radi, rok istječe protekom prvog idućeg radnog dana.

Članak 77

- (1) Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku ako je prije nego što rok istekne predan mjerodavnom sudu.
- (2) Ako je podnesak upućen preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafskim putem, dan predaje pošti smatra se kao dan predaje sudu kome je upućen, a ako je podnesak upućen telefaksom, danom predaje smatra se dan prijama telefaksa u sud.
- (3) Ako je podnesak upućen elektroničkom poštom, kao vrijeme predaje sudu smatra se vrijeme koje je naznačeno na verifikaciji kvalificiranog elektroničkog potpisa.
- (4) Ako je podnesak upućen telegrafski, a ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, smatrat će se da je dan u roku ako uredan podnesak naknadno bude predan sudu ili bude upućen sudu preporučenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.
- (5) Za osobe koje se nalaze na obveznoj vojnoj službi u vojsci, dan predaje podneska vojnoj postrojbi, odnosno vojnim ustanovama, smatra se kao dan predaje sudu.
- (6) Odredba stavka 4 ovoga članka odnosi se i na ostale osobe koje se nalaze u službi u vojnim postrojbama, odnosno vojnim ustanovama u mjestima u kojima ne postoji redovita pošta.
- (7) Za osobe lišene slobode dan predaje podneska upravi zatvora, odnosno ustanove za izvršenje kaznenih i prekršajnih sankcija smatra se kao dan predaje sudu.
- (8) Ako je podnesak koji je vezan za rok predan ili upućen nemjerodavnom sudu prije isteka roka, a stigne mjerodavnom sudu poslije isteka roka, smatrat će se da je na vrijeme podnesen.
- (9) Odredbe stavaka od 1 do 7 ovoga članka primjenjuju se i na rok u kome se po posebnim propisima mora podići tužba, kao i na rok zastare tražbine ili nekog drugog prava.

2. Ročišta

Članak 78

- (1) Ročište određuje sud kad je to zakonom propisano.
- (2) Sud će na ročište pozvati stranke i ostale osobe čiju nazočnost smatra potrebnom.
- (3) U pozivu sud će naznačiti mjesto, prostoriju i vrijeme održavanja ročišta, te navesti stranke i predmet spora.
- (4) Sud će u pozivu osobito upozoriti stranke i ostale sudionike u postupku na zakonske posljedice izostanka s ročišta.

Članak 79

- (1) Ročište se, po pravilu, održava u sudskoj zgradi.
- (2) Sud može odlučiti da se ročište održi izvan sudske zgrade kad nađe da je to nužno ili da će se

na taj način uštedjeti u vremenu ili u troškovima postupka. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

3. Povrat u prijašnje stanje

Članak 80

- (1) Ako stranka propusti ročište ili rok za poduzimanje neke radnje u postupku i uslijed toga izgubi pravo na poduzimanje te radnje, sud će toj stranci na njezin prijedlog dopustiti da naknadno izvrši tu radnju (povrat u prijašnje stanje) ako ocijeni da je do propuštanja došlo uslijed opravdanih razloga koji se nisu mogli predvidjeti niti izbjeći.
- (2) Kad se dopusti povrat u prijašnje stanje, parnica se vraća u ono stanje u kome se nalazila prije propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je sud zbog propuštanja donio.

Članak 81

- (1) Prijedlog za povrat u prijašnje stanje podnosi se sudu kod koga je trebalo izvršiti propuštenu radnju.
- (2) Prijedlog se podnosi u roku od osam dana, računajući od dana kad je prestao razlog koji je prouzročio propuštanje, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje, od dana kad je za to saznala.
- (3) Poslije proteka 60 dana od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.
- (4) Ako se povrat u prijašnje stanje predlaže zbog propuštanja roka, predlagač je dužan da istodobno s podnošenjem prijedloga izvrši i propuštenu radnju.

Članak 82

Ne može se zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje prijedloga da se dopusti povrat u prijašnje stanje, ili ako je propušteno ročište određeno povodom prijedloga za povrat u prijašnje stanje.

Članak 83

Sud će odmah odlučiti o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje i nastaviti postupak.

Članak 84

- (1) Nepravodobne i nedopuštene prijedloge za povrat u prijašnje stanje odbacit će sud rješenjem.
- (2) Po prijedlogu za povrat u prijašnje stanje sud će zakazati ročište, izuzev ako su činjenice na kojima se prijedlog zasniva općepoznate.

Članak 85

- (1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba.
- (2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba, izuzev ukoliko je prijedlog podnesen zbog donošenja presude zbog propuštanja.

IX. ZAPISNICI

Članak 86

Pripremno ročište i glavna rasprava snimaju se magnetofonski.

Članak 87

Snimak mora sadržavati: naziv i sastav suda, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad se obavlja radnja, naznaka predmeta spora i imena nazočnih stranaka, odnosno trećih osoba i njihovih zakonskih zastupnika, odnosno opunomoćenika, je li glavna rasprava javna ili je javnost isključena, izjave stranaka, njihove prijedloge, dokaze koje su ponudile, dokaze koji su izvedeni, iskaze svjedoka i vještaka, te odluke suda donesene na ročištu, odnosno, nakon zaključenja glavne rasprave.

Članak 88

Na zahtjev saslušane osobe snimak će se odmah reproducirati.

Članak 89

Sudac može odrediti da se magnetofonski snimak u cjelini ili djelomično prepíše. Sudac će pregledati i ovjeriti prijepis i priključiti ga spisu.

Članak 90

Magnetofonska vrpca čuva se zajedno sa spisom.

Članak 91

- (1) O vijećanju i glasovanju u postupku pred Apelacijskim sudom sastavlja se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasovanju sadrži tijek glasovanja i odluku koja je donesena. Odvojena mišljenja priključuju se zapisniku o vijećanju i glasovanju ako nisu unesena u sam zapisnik.

- (3) Zapisnik potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Zapisnik o vijećanju i glasovanju zatvorit će se u poseban omot. Taj zapisnik može razgledati samo vijeće Apelacijskog suda kad rješava o izvanrednim pravnim lijekovima i u tom slučaju zapisnik će se ponovno zatvoriti u poseban omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledan.
- (4) Bilješku o glasovanju potpisuju svi članovi vijeća.

X. DOSTAVA PISMENA

1. Način dostave pismena

Članak 92

Pismena se dostavljaju, u pravilu, poštom, a mogu se dostavljati preko određenog radnika suda ili neposredno u sudu.

Članak 93

- (1) Dostavljanje organima Distrikta i pravnim osobama obavlja se predajom pismena osobi ovlaštenoj za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u uredu, odnosno poslovnoj prostoriji.
- (2) Dostavljanje pravnoj osobi može se izvršiti i preko njegove poslovne jedinice, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice.
- (3) Kad pismeno treba dostaviti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsman BiH), dostavljanje se obavlja predajom pismena njegovoj pisarnici, odnosno službi za primanje pismena. Danom dostave smatra se dan predaje pismena pisarnici, odnosno ovlaštenoj službi.
- (4) Dostavljanje prema odredbama stavaka 1 i 2 ovoga članka obavlja se i kad su stranke, navedene u tom stavku, za svog opunomoćenika odredile osobu koja je njihov radnik.

Članak 94

Radnicima policije, radnicima kopnenog, riječnog i zračnog prometa poziv se dostavlja preko njihovog zapovjedništva, odnosno neposrednog starješine, a prema potrebi, mogu im se na taj način dostavljati i ostala pismena.

Članak 95

- (1) Kad dostavljanje treba izvršiti osobama ili ustanovama u inozemstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostavljanje će se izvršiti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu nije što drugo određeno.
- (2) Ako se dostavljanje pismena ima izvršiti državljanima Bosne i Hercegovine u inozemstvu, to

se može učiniti preko mjerodavnog konzularnog, odnosno diplomatskog predstavništva Bosne i Hercegovine u toj državi putem organa uprave mjerodavnog za inozemne poslove Bosne i Hercegovine, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Članak 96

Dostavljanje pravnoj osobi koja ima sjedište u inozemstvu, može se obaviti i putem njezinog zastupništva, odnosno predstavništva u Bosni i Hercegovini ili Distriktu.

Članak 97

Osobama lišenim slobode dostavljanje se vrši preko uprave zatvora, odnosno uprave ustanove za izvršenje kaznenih i prekršajnih sankcija.

Članak 98

- (1) Kad stranka ima zakonskog zastupnika, odnosno opunomoćenika, dostavljanje se vrši zakonskom zastupniku odnosno opunomoćeniku, ako u ovom zakonu nije što drugo određeno.
- (2) Ako stranka ima više zakonskih zastupnika, odnosno opunomoćenika, dostatno je dostavljanje izvršiti jednom od njih.

Članak 99

Dostavljanje odvjetniku kao opunomoćeniku može se izvršiti i predajom pismena osobi koja je zaposlena u njegovom odvjetničkom uredu.

Članak 100

- (1) Dostavljanje se obavlja radnim danom, i to danju, u stanu ili na radnom mjestu osobe kojoj se dostavljanje ima izvršiti ili u sudu kad se ta osoba tamo zatekne.
- (2) Dostavljanje se može izvršiti i u drugo vrijeme i na drugom mjestu, po pristanku osobe kojoj se dostavljanje treba izvršiti ili na temelju posebne odluke suda koju je dostavljač dužan na zahtjev pokazati.
- (3) Odredba da se dostavljanje obavlja samo radnim danom ne vrijedi za dostavljanje poštom.

Članak 101

- (1) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostavljanje se vrši predajom pismena kome od njezinih punodobnih članova kućanstva, koji je dužan primiti pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati kućepazitelju ili susjedu, ako oni na to pristanu.

- (2) Ako se dostavljanje obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno treba dostaviti, a ta se osoba tu ne zatekne, dostavljanje se može obaviti osobi koja na istom mjestu radi, ako ona pristane primiti pismeno.
- (3) Predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobi kojoj se dostavljanje ima obaviti.

Članak 102

- (1) Tužba, izvanredni pravni lijek, presuda i rješenje protiv kojih je dopuštena posebna žalba dostavit će se osobno stranci, odnosno njezinom zakonskom zastupniku, odnosno opunomoćeniku. Ostala pismena dostavit će se osobno kad je to ovim zakonom izričito određeno ili kad sud smatra da je zbog priloženih isprava u originalu ili iz kojeg drugog razloga potrebna veća opreznost.
- (2) Ako se osoba kojoj se pismeno mora osobno dostaviti ne zatekne tamo gdje se dostavljanje mora obaviti, dostavljač će se obavijestiti kad bi i na kojem mjestu mogao tu osobu zateći i ostaviti joj kod jedne od osoba navedenih u članku 101 stavci 1 i 2 ovoga zakona pismenu obavijest da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu, odnosno na svome radnom mjestu. Ako i nakon toga dostavljač ne zatekne osobu kojoj se pismeno ima dostaviti, postupit će se prema odredbama članka 101 ovoga zakona, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.
- (3) Ako pismeno iz stavka 1 ovoga članka treba dostaviti organima Distrikta i pravnim osobama, dostavljanje se obavlja prema odredbama članka 93 ovoga zakona.

Članak 103

Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismeno treba dostaviti nenazočna i da joj osobe navedene u članku 101 stavci 1 i 2 ovoga zakona ne mogu pismeno na vrijeme predati, pismeno će se vratiti sudu uz naznaku gdje se nenazočna osoba nalazi.

2. Odbijanje prijama pismena

Članak 104

Kad osoba kojoj je pismeno upućeno, odnosno punodobni član njezinog kućanstva, odnosno ovlaštena osoba ili radnik organa Distrikta ili pravne osobe odbije primiti pismeno, dostavljač će pismeno ostaviti u prostoriji gdje se dostavljanje vrši ili će ga pribiti (nalijepiti) na vrata te prostorije. Na dostavnici će zabilježiti dan, sat i razlog odbijanja prijama, kao i mjesto gdje je pismeno ostavljeno, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

3. Promjena adrese

Članak 105

- (1) Ako stranka ili njezin zakonski zastupnik tijekom postupka ili prije isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnog završetka postupka, promijene adresu na koju se dostava obavlja, dužni su o tome odmah obavijestiti sud.
- (2) Ako protiv pravomoćne odluke, unutar roka iz stavka 1 ovoga članka, bude izjavljena revizija, taj rok se produžava sve dok ne istekne šest mjeseci od dostave stranci odluke povodom revizije kojom se revizija odbacuje ili odbija ili pobijana odluka preinačava.
- (3) Ako je protiv pravomoćne odluke, unutar roka iz stavka 1 ovoga članka, podnesen prijedlog za opetovanje postupka, taj rok se produžava do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke u tom postupku protiv koga nije izjavljena žalba, odnosno do isteka roka od šest mjeseci od dostave stranci odluke o žalbi kojom se postupak za opetovanje postupka pravomoćno završava.
- (4) Ako povodom izvanrednog pravnog lijeka pravomoćna odluka bude ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, smatrat će se da rok iz stavka 1 ovoga članka nije ni počeo teći.
- (5) Ako stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, sud će odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda, sve dok stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste sud o svojoj novoj adresi.
- (6) Dostava iz stavka 5 ovoga članka smatra se obavljenom nakon proteka 15 dana od dana objavljivanja pismena na oglasnoj ploči suda.
- (7) Kad opunomoćenik za primanje pismena do isteka rokova iz stavaka od 1 do 3 ovoga članka promijeni svoju adresu, a o tome ne obavijesti sud, sud će stranci na njezin trošak imenovati zastupnika za primanje pismena, preko kojega će obavljati sve dostave, dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novog opunomoćenika.

4. Opunomoćenik za primanje pismena

Članak 106

Stranku ili njezinog zakonskog zastupnika koji se nalazi u inozemstvu, a nema opunomoćenika u Distriktu, pozvat će sud da u primjerenom roku postave opunomoćenika za primanje pismena u Distriktu. Ako stranka ili njezin zakonski zastupnik ne postave takvog opunomoćenika, sud će stranci na njezin trošak postaviti privremenog zastupnika ovlaštenog za primanje pismena i o tome obavijestiti stranku, odnosno njezinog zakonskog zastupnika.

Članak 107

- (1) Ako više osoba zajednički tuže, a nemaju zajedničkog zakonskog zastupnika odnosno opunomoćenika, sud ih može pozvati da u određenom roku imenuju zajedničkog opunomoćenika za primanje pismena. Istodobno sud će obavijestiti tužitelje koga će od njih

smatrati zajedničkim opunomoćenikom za primanje pismena ako oni sami ne imenuju takvog opunomoćenika.

- (2) Odredbe stavka 1 ovoga članka primjenjivat će se i kad je više osoba tuženo kao jedinstveni suparničari.

5. Utvrđivanje adrese

Članak 108

Ako stranka ne može sama saznati adresu osobe kojoj pismeno treba dostaviti, sud će nastojati od mjerodavnog organa Distrikta ili na drugi način dobiti potrebne podatke.

6. Dostavnica

Članak 109

- (1) Potvrdu o obavljenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljač. Primatelj će na dostavnici slovima sam napisati dan prijama.
- (2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju potpisati se, dostavljač će ispisati njegovo ime i prezime i slovima dan prijama, te staviti napomenu zašto primatelj nije stavio svoj potpis.
- (3) Ako primatelj odbije potpisati dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.
- (4) Ako je dostavljanje izvršeno prema odredbi članka 102 stavka 2 ovoga zakona, dostavljač će to naznačiti na dostavnici, kao i dan i sat kada je dostava pokušana i mjesto gdje je ostavljena pismena obavijest.
- (5) Kad je prema odredbama ovoga zakona pismeno predano drugoj osobi, a ne onom kome se pismeno imalo dostaviti, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos te dvije osobe.
- (6) Ako je na dostavnici netočno ili nečitljivo naznačen nadnevak dostave ili je dostavnica nestala, dostava se može dokazivati i na drugi način.

XI. PREGLEDANJE I PREPISIVANJE SPISA

Članak 110.

- (1) Stranke imaju pravo pregledati i prepisivati spise parnice u kojoj sudjeluju.
- (2) Ostalim osobama koje imaju opravdan interes može se dopustiti pregledanje i prepisivanje pojedinih spisa.
- (3) Kad je postupak u tijeku, dozvolu za pregledanje i prepisivanje spisa daje sudac koji vodi postupak, a kad je postupak završen, dozvolu daje predsjednik suda, odnosno radnik u sudu kojeg odredi predsjednik suda.

XII. IZUZEĆE

Članak 111

Sudac ne može suditi:

- 1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili opunomoćenik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika, ili ako je u istom predmetu saslušan ili predložen kao svjedok ili vještak;
- 2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili opunomoćenik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja, ili mu je bračni, odnosno izvanbračni drug ili srodnik po tazbini, odnosno srodnik izvanbračnog druga do drugog stupnja, bez obzira da li su brak, odnosno izvanbračna zajednica prestali ili ne;
- 3) ako je skrbnik, posvojitelj ili posvojenik stranke, njezinog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika;
- 4) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke nižeg suda ili drugog tijela;
- 5) ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost.

Članak 112

- (1) Stranka podnosi zahtjev za izuzeće suca čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave, do donošenja odluke.
- (2) Stranka može u pravnom lijeku ili odgovoru na pravni lijek, poimenično navesti suca koji ne bi mogao sudjelovati u donošenju odluke zbog razloga iz članka 111 ovoga zakona.
- (3) Stranka može tražiti izuzeće samo poimenično određenog suca koji u predmetu postupa.
- (4) Stranka je dužna u zahtjevu navesti okolnosti zbog kojih smatra da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće.

Članak 113

- (1) O zahtjevu za izuzeće suca odlučuje predsjednik toga suda.
- (2) Ako stranka traži izuzeće predsjednika Osnovnoga suda, odluku o izuzeću donosi predsjednik Apelacijskog suda.
- (3) O zahtjevu za izuzeće predsjednika Apelacijskog suda odlučuje opća sjednica suda.
- (4) Prije donošenja rješenja o izuzeću uzet će se izjava od suca čije se izuzeće traži, a po potrebi izvršit će se i drugi izviđaji.
- (5) Protiv rješenja kojim se usvaja zahtjev za izuzeće nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija nije dopuštena posebna žalba.

Članak 114

Kad sudac sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće ili čim sazna da postoji neki od razloga za njegovo izuzeće iz članka 111 ovoga zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odlaganja do donošenja odluke o izuzeću. Ako se radi o izuzeću predsjednika suda, on će odrediti sebi zamjenika iz reda sudaca toga suda.

Članak 115

- (1) Odredbe ovog zakona o izuzeću sudaca primjenjivat će se na odgovarajući način i na zapisničare.
- (2) O izuzeću zapisničara odlučuje sudac.

XIII. TROŠKOVI POSTUPKA

1. Parnični troškovi

Članak 116

- (1) Parnične troškove čine izdatci učinjeni tijekom ili povodom postupka.
- (2) Parnični troškovi obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Članak 117

Svaka stranka prethodno sama snosi troškove koje je prouzročila svojim radnjama.

Članak 118

- (1) Kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je po nalogu suda unaprijed položiti iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati povodom izvođenja dokaza.
- (2) Kad izvođenje dokaza predlože obje stranke, sud će odrediti da iznos potreban za podmirenje troškova polože obje stranke na jednake dijelove.
- (3) Sud će odustati od izvođenja dokaza ako iznos potreban za podmirenje troškova ne bude položen u roku koji sud odredi.
- (4) Iznimno od odredbe stavka 3 ovoga članka, ako sud po službenoj dužnosti odredi izvođenje

dokaza radi utvrđivanja činjenica u svezi s primjenom članka 3 stavak 2 ovoga zakona, a stranke ne polože određeni iznos, predujam troškova za izvođenje dokaza isplatit će se iz sredstava suda.

Članak 119

- (1) Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.
- (2) Ako stranka djelomično uspije u parnici, sud može s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj razmjernan dio troškova.
- (3) Sud može odlučiti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je druga stranka imala, ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog toga dijela nisu nastali posebni troškovi.
- (4) Prema rezultatu dokazivanja sud će odlučiti da li će troškove iz članka 118 stavak 4 ovoga zakona snositi jedna ili obje stranke ili će ti troškovi pasti na teret troškova suda.

Članak 120

- (1) Pri odlučivanju koji će se troškovi nadoknaditi stranci sud će uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni, kao i o visini troškova, odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.
- (2) Ako je propisana tarifa za nagrade odvjetnika ili za druge troškove, ovi troškovi odmjerit će se po toj tarifi.

Članak 121

Stranka je dužna da neovisno od ishoda parnice naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzročila svojom krivnjom ili slučajem koji se njoj dogodio.

Članak 122

Ako nije bilo povoda za podnošenje tužbe, zbog toga što je tuženi već priznao svoju obvezu i bio je spreman ispuniti, ili zbog drugih razloga, tužitelj će naknaditi tuženom parnične troškove.

Članak 123

- (1) Tužitelj koji povuče tužbu dužan je protivnoj stranci naknaditi parnične troškove, izuzev ako je povlačenje tužbe uslijedilo poslije ispunjenja zahtjeva od tuženog.
- (2) Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je protivnoj stranci naknaditi troškove nastale povodom pravnog lijeka.

Članak 124

- (1) Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica završena sudskim poravnanjem, a u poravnanju nije drugačije ugovoreno.
- (2) Troškovi poravnanja koje je pokušano, ali nije uspjelo ulaze u parnične troškove.

Članak 125

Ako u izlučnoj parnici bude usvojen tužbeni zahtjev za izlučenje stvari, a sud utvrdi da je tuženi kao vjerovnik u izvršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trećih osoba na tim stvarima, odredit će da svaka stranka snosi svoje troškove.

Članak 126

- (1) Suparničari snose troškove na jednake dijelove.
- (2) Ako postoji znatna razlika u pogledu njihovog udjela u predmetu spora, sud će prema razmjeri toga udjela odrediti koliki će dio troškova naknaditi svaki od suparničara.
- (3) Suparničari koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, odgovaraju solidarno i za troškove dosuđene protivnoj strani.
- (4) Za troškove prouzročene posebnim parničnim radnjama pojedinih suparničara ostali suparničari ne odgovaraju.

Članak 127

Ako ombudsman sudjeluje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova po odredbama ovog zakona, ali ne i pravo na nagradu.

Članak 128

Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa javno pravobraniteljstvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvaćaju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade odvjetniku.

Članak 129

- (1) O naknadi troškova odlučuje sud na određeni zahtjev stranke bez raspravljanja.
- (2) Stranka je dužna u zahtjevu opredijeljeno navesti troškove za koje traži naknadu. Zahtjev za naknadu troškova stranka je dužna staviti najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima, a ako se radi o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna zahtjev za naknadu troškova staviti u prijedlogu o kome sud treba odlučiti.

- (3) O zahtjevu za naknadu troškova sud će odlučiti u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom.
- (4) Tijekom postupka sud će posebnim rješenjem odlučiti o naknadi troškova samo kad pravo na naknadu troškova ne ovisi od odluke o glavnoj stvari.
- (5) U slučaju iz članka 123 ovoga zakona, ako povlačenje tužbe ili odustanak od pravnog lijeka nije izvršen na raspravi, zahtjev za naknadu troškova može se staviti u roku od 15 dana po prijemu obavijesti o odustanku, odnosno povlačenju tužbe.

Članak 130

- (1) Kad sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlučit će i o troškovima nastalim u postupku povodom tog pravnog lijeka.
- (2) Kad sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučit će o troškovima cijelog postupka.
- (3) Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno suđenje, ostavit će se da se o troškovima postupka povodom pravnog lijeka odluči u konačnoj odluci.
- (4) Sud može postupiti po odredbi stavka 3 ovoga članka i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelomično ukine.

Članak 131

Odluka o troškovima sadržana u presudi može se napadati samo žalbom na rješenje ako se istodobno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

2. Troškovi u postupku za osiguranje dokaza

Članak 132

- (1) Troškove postupka za osiguranje dokaza snosi stranka koja je podnijela prijedlog za osiguranja dokaza. Ona je dužna naknaditi i troškove protivnoj stranci, odnosno postavljenom privremenom zastupniku.
- (2) Ove troškove stranka može naknadno ostvarivati kao dio parničnih troškova, prema uspjehu u parnici.

3. Oslobodenje od plaćanja troškova postupka

Članak 133

- (1) Sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom općem imovnom stanju nije u mogućnosti snositi te troškove bez štete za svoje nužno uzdržavanje i uzdržavanje svoje obitelji.

- (2) Oslobođenje od plaćanja troškova postupka obuhvaća oslobođenje od plaćanja pristojbi i oslobođenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, očevida, prevođenja i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranke od plaćanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Članak 134

Prilikom donošenja odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a osobito će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj osoba koje stranka uzdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njezine obitelji.

Članak 135

- (1) Odluku o oslobođenju od plaćanja troškova postupka donosi Osnovni sud na prijedlog stranke.
- (2) Stranka je dužna uz prijedlog podnijeti dokaze o imovnom stanju.
- (3) Kad je to potrebno, sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obavijesti o imovnom stanju stranke koja traži oslobođenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.
- (4) Protiv rješenja suda kojim se usvaja prijedlog stranke za oslobođenje plaćanja troškova postupka nije dopuštena žalba.

Članak 136

Predujam za troškove od čijeg je plaćanja stranka oslobođena, isplatit će se iz sredstava suda.

Članak 137

- (1) Rješenje o oslobođenju od plaćanja troškova postupka Osnovni sud može u tijeku postupka ukinuti ako utvrdi da je stranka u stanju snositi troškove postupka. Tom prilikom sud će riješiti da li će stranka potpuno ili djelomično naknaditi i one troškove i pristojbe od kojih je ranije bila oslobođena.
- (2) Ponajprije se imaju nadoknaditi iznosi isplaćeni iz sredstava suda.

Članak 138

- (1) Pristojbe i troškovi isplaćeni iz sredstava suda, čine dio parničnih troškova.
- (2) O naknadi tih troškova od protivnika stranke koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka, sud će odlučiti po odredbama o naknadi troškova.
- (3) Pristojbe i troškove isplaćene iz sredstava suda, naplaćuje po službenoj dužnosti Osnovni sud

od stranke koja je dužna naknaditi ove troškove.

- (4) Ako je protivnik stranke koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka odlukom suda obvezan naknaditi parnične troškove, a utvrdi se da on nije u stanju te troškove platiti, sud može naknadno odrediti da troškove iz stavka 1 ovoga članka plati u cjelini ili djelomično stranka koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka iz onoga što joj je dosuđeno. Time se ne dira u pravo te stranke da za ono što je platila traži naknadu od protivnika.

XIV. NEPOŠTOVANJE SUDA

Članak 139

Sud će tijekom postupka kazniti novčanom kaznom do 5000 KM stranku, zakonskog zastupnika, opunomoćenika ili umješaka, koji su svojim parničnim radnjama teže zlouporabili prava priznata ovim zakonom.

Članak 140

- (1) Novčanom kaznom do 5000 KM sud će kazniti osobu koja u podnesku vrijeđa sud, stranku ili drugog sudionika u postupku.
- (2) Ako osoba koja sudjeluje u postupku ili osoba koja je kao slušatelj nazočna raspravi vrijeđa sud ili druge sudionike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama suda za održavanje reda, sud će ju opomenuti. Ako opomena bude bezuspješna, sud će opomenutu osobu udaljiti iz sudnice ili kazniti novčanom kaznom do 5000 KM, a može ju i udaljiti i kazniti novčanom kaznom.
- (3) Ako stranka bude udaljena iz sudnice, ročište će se održati i bez njezine nazočnosti.
- (4) Ako iz sudnice bude udaljen opunomoćenik, sud će na zahtjev stranke odgoditi ročište, a ako stranka nije nazočna na ročištu, sud će uvijek odgoditi ročište i obavijestiti stranku da je njezin opunomoćenik udaljen s ročišta zbog narušavanja reda.
- (5) Kad sud kazni novčanom kaznom ili udalji iz sudnice odvjetnika ili odvjetničkog vježbanika kao opunomoćenika, obavijestit će o tome odvjetničku komoru.

Članak 141

- (1) Sud će novčanom kaznom do 5000 KM kazniti opunomoćenika za primanje pismena koji suprotno odredbi članka 105 stavak 7 ovog zakona ne obavijesti sud o promjeni adrese.
- (2) Sud će na zahtjev stranke narediti opunomoćeniku za primanje pismena da naknadi troškove koje je prouzročio neopravdanim nedostavljanjem obavijesti o promjeni adrese.

Članak 142

- (1) Sud će kazniti novčanom kaznom do 5000 KM osobu koja neosnovano odbije primiti pismeno, te osobu koja na neki drugi način ometa dostavljanje pismena, svjesno onemogućavajući ili otežavajući primjenu odredbi ovoga zakona o dostavljanju.
- (2) Sud će na zahtjev stranke narediti osobi iz stavka 1 ovoga članka da naknadi troškove koje je svojim ponašanjem, opisanim u stavku 1 ovoga članka, prouzročila.

Članak 143

- (1) Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba biti saslušan, sud će narediti da se prisilno dovede i naknadi troškove dovođenja i kazniti ga novčanom kaznom do 5000 KM.
- (2) Ako svjedok dođe i nakon što je upozoren na posljedice uskrati svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud ocijeni da su razlozi uskraćivanja neopravdani, kaznit će ga novčanom kaznom do 5000 KM.
- (3) Sud će na zahtjev stranke narediti svjedoku da naknadi troškove koje je prouzročio svojim neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da svjedoči.
- (4) Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak, sud će opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelomično osloboditi od naknade troškova. Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane svjedočiti.

Članak 144

- (1) Sud će novčanom kaznom do 5000 KM kazniti vještaka koji ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku ili ako ne dođe na ročište iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda.
- (2) Sud će novčanom kaznom iz stavka 1 ovoga članka kazniti vještaka koji bez opravdanog razloga odbije vještačiti.
- (3) Sud će na zahtjev stranke narediti vještaku da naknadi troškove koje je prouzročio svojim neopravdanim nedostavljanjem nalaza i mišljenja, neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da vještači.
- (4) Rješenje o kazni sud može opozvati pod uvjetima iz članka 143 stavak 4 ovoga zakona.
- (5) Odredbe ovoga članka primjereno se primjenjuju i na tumače.

Članak 145

- (1) Žalba protiv rješenja iz članaka 139, 140, 141 stavak 1, članka 143 stavak 1 i članka 144 stavak 1 ovoga zakona, ne odlaže izvršenje rješenja.
- (2) Žalba protiv rješenja iz članka 143 stavak 2 i članka 144 stavak 2 ne zadržava izvršenje rješenja, izuzev ako se u toj žalbi pobija i odluka suda kojom nisu usvojeni razlozi svjedoka za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedino pitanje, odnosno razlozi vještaka za

uskraćivanje vještačenja.

XV. PRAVNA POMOĆ

Članak 146

- (1) Osnovni sud dužan je u parničnom postupku pružati pravnu pomoć svim sudovima u Bosni i Hercegovini.
- (2) Ako Osnovni sud nije mjerodavan da izvrši radnju za koju je zamoljen, ustupit će molbu mjerodavnom sudu, odnosno drugom organu vlasti i o tome će obavijestiti sud od koga je primio molbu, a ako mu mjerodavni sud, odnosno organ vlasti nije poznat, vratit će molbu sudu koji je podnio molbu.

Članak 147

- (1) Sudovi će ukazivati pravnu pomoć inozemnim sudovima u slučajevima predviđenim međunarodnim ugovorom, kao i kad postoji uzajamnost u ukazivanju pravne pomoći. U slučaju sumnje o postojanju uzajamnosti, objašnjenje daje Pravosudno povjerenstvo, odnosno Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.
- (2) Sud će uskratiti pravnu pomoć inozemnom sudu ako se traži izvršenje radnje koja je suprotna javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Distrikta.
- (3) Odredbe članka 146 stavak 2 ovoga zakona vrijede i za postupanje s molbom inozemnog suda.

Članak 148

Sudovi ukazuju pravnu pomoć inozemnim sudovima na način predviđen u zakonu Distrikta. Radnja koja je predmet molbe inozemnog suda može se izvršiti i na način koji zahtijeva inozemni sud, ako takav postupak nije suprotan javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Distrikta.

Članak 149

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, sudovi će uzimati u postupak molbe za pravnu pomoć inozemnih sudova samo ako su molba i prilozi sastavljeni na jeziku koji je u službenoj uporabi u Distriktu, ili ako je priložen ovjereni prijevod na tom jeziku.

Članak 150

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, molbe sudova iz Distrikta za pravnu pomoć dostavljaju se inozemnim sudovima diplomatskim putem preko Ministarstva inozemnih

poslova Bosne i Hercegovine. Molbe i prilozi moraju biti sastavljeni na jeziku koji je u službenoj uporabi u Distriktu ili uz njih mora biti priložen njihov ovjereni prijevod na tom jeziku.

DRUGI DIO

TIJEK PARNIČNOG POSTUPKA

A. POSTUPAK PRED OSNOVNIM SUDOM

XVI. TUŽBA

1. Tužba i njezin sadržaj

Članak 151

- (1) Parnični postupak pokreće se tužbom.
- (2) Tužba mora sadržavati:
  - 1) osnovu za mjerodavnost suda,
  - 2) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i provedenih tražbina (tužbeni zahtjev),
  - 3) činjenice na kojima tužitelj zasniva tužbeni zahtjev,
  - 4) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice,
  - 5) naznačenje vrijednosti spora i
  - 6) druge podatke koje, sukladno članku 72 ovoga zakona mora imati svaki podnesak.
- (3) Tužba treba sadržavati pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.
- (4) Sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.
- (5) Sud će postupiti po tužbi i kad tužitelj nije naveo pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.

2. Tužba za utvrđenje

Članak 152

- (1) Tužitelj može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.
- (2) Takva tužba se može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili kad tužitelj ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

- (3) Ako odluka o sporu ovisi od toga postoji li ili ne postoji neki pravni odnos koji je tijekom parnice postao sporan, tužitelj može pored postojećeg zahtjeva istaknuti i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud mjerodavan za takav zahtjev.
- (4) Isticanje zahtjeva prema odredbi stavka 3 ovoga članka ne će se smatrati preinačenjem tužbe.

3. Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi

Članak 153

- (1) U jednoj tužbi tužitelj može istaknuti više zahtjeva protiv istog tuženog kada su svi zahtjevi povezani istom činjeničnom i pravnom osnovom.
- (2) Ako zahtjevi nisu povezani istom činjeničnom i pravnom osnovom, oni se mogu istaknuti u jednoj tužbi protiv istog tuženog samo kad je isti sud stvarno mjerodavan za svaki od tih zahtjeva i kada je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka, a sud ocijeni da isticanje takvih tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi doprinosi ekonomičnosti postupka.
- (3) Ako sud, u slučaju iz stavka 2 ovoga članka, ocijeni da isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi ne doprinosi ekonomičnosti postupka, najkasnije na pripremnom ročištu donijet će rješenje o razdvajanju postupka.
- (4) Tužitelj može u jednoj tužbi istaknuti dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj svezi i tražiti da sud usvoji slijedeći od tih zahtjeva, ako nađe da onaj koji je u tužbi istaknut ispred njega nije osnovan.
- (5) Zahtjevi se mogu, prema stavku 4 ovoga članka, istaknuti u jednoj tužbi samo ako je sud stvarno mjerodavan za svaki od istaknutih zahtjeva i ako je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka.

4. Preinačenje tužbe

Članak 154

- (1) Preinačenje tužbe je promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanja drugog zahtjeva uz postojeći.
- (2) Tužba nije preinačena ako je tužitelj promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode.

Članak 155

- (1) Tužitelj može preinačiti tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

- (2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, sud može dopustiti preinačenje tužbe samo ako ocijeni da preinačenje nije usmjereno na odugovlačenje postupaka i ako tuženi pristane na preinačenje.
- (3) Smatrat će se da postoji pristanak tuženog na preinačenje tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinačenju.
- (4) Sud će, u slučaju iz stavka 2 ovoga članka, dopustiti preinačenje tužbe i kada se tuženi protivi preinačenju, ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:
  - 1) tužitelj bez svoje krivnje nije mogao tužbu preinačiti ranije,
  - 2) tuženi je u mogućnosti da raspravlja o preinačenoj tužbi bez odlaganja glavne rasprave.
- (5) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija preinačenje tužbe nije dopuštena posebna žalba.

Članak 156

- (1) Tužitelj može, u roku iz članka 155 ovoga zakona, tužbu preinačiti i tako da umjesto prvobitno tuženog tuži drugu osobu.
- (2) Za preinačenje tužbe prema stavku 1 ovoga članka, potreban je pristanak osobe koja treba stupiti u parnicu umjesto prvobitnog tuženog. Ako se prvobitno tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i njegov pristanak.
- (3) Osoba koja stupa u parnicu umjesto tuženog mora primiti parnicu u onom stanju u kome se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

5. Povlačenje tužbe

Članak 157

- (1) Tužitelj može povući tužbu bez pristanka tuženog prije nego što tužba bude dostavljena tuženom. Tužba se može povući i nakon dostavljanja tuženom, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne očituje o tome, smatrat će se da je pristao na povlačenje.
- (2) Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovno podnijeti.

6. Postojanje parnice

Članak 158

- (1) Parnica počinje teći dostavljanjem tužbe tuženom.
- (2) U pogledu zahtjeva koji je stranka postavila tijekom postupka, parnica počinje teći od trenutka kad je o tom zahtjevu obaviještena protivna stranka.

- (3) Dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, sud će tužbu odbaciti.
- (4) Ako među istim strankama već teče druga parnica o istom zahtjevu pred sudom u Bosni i Hercegovini, stranke su dužne o tome obavijestiti sud.
- (5) Sud će tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li već teče druga parnica o istom zahtjevu među istim strankama pred sudom u Bosni i Hercegovini.

Članak 159

- (1) Ako koja od stranaka otuđi stvar ili pravo o kojem teče parnica, to ne sprječava da se parnica među istim strankama dovrši.
- (2) Osoba koja je pribavila stvar ili pravo o kojem teče parnica može stupiti u parnicu umjesto tužitelja, odnosno tuženog, samo ako na to pristanu obje stranke.

XVII. SUPARNIČARI

Članak 160

- (1) Više osoba mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tužene (suparničari):
  - 1) ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obveze, proistječu iz iste činjenične i pravne osnove (materijalni suparničari);
  - 2) ako su predmet spora zahtjevi, odnosno obveze iste vrste koje se zasnivaju na bitno istovrsnoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, te ako postoji stvarna i mjesna mjerodavnost suda za svaki zahtjev i za svakog tuženog (formalni suparničari);
  - 3) ako je to drugim zakonom određeno.
- (2) Do zaključenja pripremnog ročišta, može pod uvjetima iz stavka 1 ovoga članka, uz tužitelja pristupiti novi tužitelj, ili tužba može biti proširena na novog tuženog s njegovim pristankom.
- (3) Osoba koja pristupa tužbi, odnosno na koju se tužba proširuje, mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi kada ona u nju stupa.

Članak 161

Osoba koja u cjelini ili djelomično traži stvar ili pravo o kojem između drugih osoba već teče parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica teče, tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravomoćno ne završi.

Članak 162

Svaki suparničar u parnici samostalna je stranka i njegove radnje ili propuštanja ne koriste niti štete drugim suparničarima.

Članak 163

Ako se po zakonu ili zbog naravi pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima (jedinствени suparničari), smatraju se oni kao jedna parnična stranka, tako da ako pojedini suparničari propuste koju parničnu radnju učinak parničnih radnji koje su poduzeli drugi suparničari proteže i na one koji te radnje nisu poduzeli.

Članak 164

Ako rokovi za izvršenje određene parnične radnje za pojedine jedinstvene suparničare istječu u razno vrijeme, tu parničnu radnju može svaki suparničar poduzeti sve dok ma i za jednog od njih još teče rok za poduzimanje te radnje.

Članak 165

Svaki suparničar ima pravo podnositi prijedloge koji se tiču tjeka parnice.

XVIII. SUDJELOVANJE TREĆIH OSOBA U PARNICI

1. Udio umješaća

Članak 166

- (1) Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.
- (2) Umješać može stupiti u parnicu tijekom cijelog postupka sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednog pravnog lijeka.
- (3) Izjavu o stupanju u parnicu umješać može dati na ročištu ili pismenim podneskom.
- (4) Podnesak umješaća dostavlja se objema parničnim strankama, a ako je izjava umješaća dana na ročištu, prijepis tog dijela zapisnika dostavit će se samo onoj stranci koja je s ročišta izostala.

Članak 167

- (1) Svaka stranka može osporiti umješaću pravo da sudjeluje u postupku i predložiti da se umješać odbije.

- (2) Do pravomoćnosti rješenja kojim se odbija udio umješaća, umješać može sudjelovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti.
- (3) Protiv odluke suda kojom se usvaja sudjelovanje umješaća nije dopuštena posebna žalba.

Članak 168

- (1) Umješać mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljnjem tijeku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio.
- (2) Ako je umješać stupio u parnicu do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i izvanredni pravni lijek.
- (3) Ako umješać podnese pravni lijek, primjerak njegovog podneska dostavit će se i stranci kojoj se pridružio.
- (4) Parnične radnje umješaća imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u suprotnosti s radnjama stranke.
- (5) Nakon pristanka svih parničnih stranaka, umješać može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

2. Obavještenje treće osobe o parnici

Članak 169.

- (1) Ako tužitelj ili tuženi treba obavijestiti treću osobu o započetoj parnici, da bi se time zasnovalo određeno građansko-pravno djelovanje, oni mogu, sve dok se parnica pravomoćno ne dovrši, to učiniti podneskom preko suda, u kojem će se navesti razlog obavještenja i u kakvom se stanju nalazi parnica.
- (2) Stranka koja je treću osobu obavijestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid otpočete parnice, produljenje rokova, odgodu ili odlaganje ročišta.

XIX. PREKID POSTUPKA

Članak 170

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost, a nema opunomoćenika u toj parnici;
- 2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegova ovlast za zastupanje, a stranka nema opunomoćenika u toj parnici;
- 3) kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati, odnosno kad mjerodavni organ pravomoćno odluči o zabrani rada;
- 4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja likvidacijskog ili stečajnog postupka;
- 5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;

- 6) kad je to drugim zakonom određeno.

Članak 171

- (1) Izuzev slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu prekid postupka sud će odrediti:
  - 1) ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju;
  - 2) ako se stranka nalazi na području koje je zbog izvanrednih događaja kao što su poplave i slično, odsječeno od suda.
- (2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u kaznenom postupku.

Članak 172

- (1) Za vrijeme trajanja prekida postupka prestaju teći svi rokovi određeni za obavljanje parničnih radnji.
- (2) Za vrijeme trajanja prekida postupka sud ne može poduzimati nikakve radnje u postupku, ali ako je prekid nastupio poslije zaključenja glavne rasprave, sud može na osnovi te rasprave donijeti odluku.
- (3) Parnične radnje koje je jedna stranka poduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakav pravni učinak. Njihov učinak počinje tek pošto postupak bude nastavljen.

Članak 173

- (1) Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članku 170 točke od 1 do 4 ovoga zakona nastaviti će se kad nasljednik ili skrbnik ostavštine, novi zakonski zastupnik, stečajni upravnik ili pravni sljednici pravne osobe preuzmu postupak ili kad ih sud na prijedlog protivne strane pozove da to učine.
- (2) Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članku 171 stavak 1 točka 1 i stavak 2 ovoga zakona, postupak će se nastaviti kad se pravomoćno završi postupak pred sudom ili drugim mjerodavnim organom ili kad sud ustanovi da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.
- (3) U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviti će se na prijedlog stranke čim prestanu razlozi prekida.
- (4) Rokovi koji su zbog prekida postupka prestali teći počinju za zainteresiranu stranku teći u cjelini iznova od dana kad joj sud dostavi rješenje o nastavljanju postupka.
- (5) Stranci koja nije stavila prijedlog za nastavljanje postupka, rješenje o nastavljanju postupka dostavlja se prema odredbama članka 102 ovoga zakona.

Članak 174

- (1) Žalba protiv rješenja kojim se utvrđuje (članak 170) ili određuje (članak 171) prekid postupka ne zadržava izvršenje rješenja.
- (2) Ako je sud na ročištu odbio prijedlog za prekid postupka i odlučio da se postupak odmah nastavi, protiv tog rješenja nije dopuštena posebna žalba.

XX. PRIPREMANJE GLAVNE RASPRAVE

1. Opće odredbe

Članak 175

- (1) Sud će odmah nakon prijama tužbe početi pripreme za glavnu raspravu.
- (2) Pripreme za glavnu raspravu obuhvaćaju prethodno ispitivanje tužbe, dostavu tužbe na obvezni odgovor, održavanje pripremnog ročišta i zakazivanje glavne rasprave.

Članak 176

Tijekom pripremanja glavne rasprave stranke mogu upućivati podneske u kojima će navesti činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve, te predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 177

- (1) Sud u tijeku pripremanja glavne rasprave donosi odluke o upravljanju postupkom sukladno s odredbama ovoga zakona.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

Članak 178

Sud može tijekom pripremanja glavne rasprave donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja i presudu zbog propuštanja, te primiti na zapisnik nagodbu stranaka.

2. Prethodno ispitivanje i dostavljanje tužbe

Članak 179

Kad utvrdi da je tužba nerazumljiva ili da ne sadrži elemente propisane odredbom članka 151 ovoga zakona (nepotpuna tužba), ili da postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tužitelja ili tuženog da budu stranke u parnici, ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke, ili nedostaci koji se odnose na ovlaštenje zastupnika da pokrene parnicu kad je takvo ovlaštenje

potrebno, sud će, radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti potrebne radnje predviđene odredbama članaka 44 i 74 ovoga zakona.

Članak 180.

- (1) Nakon prethodnog ispitivanja tužbe sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi:
  - 1) da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne spada u sudsku mjerodavnost;
  - 2) da je tužba podnesena nepravodobno, ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe;
  - 3) da o istom zahtjevu već teče parnica;
  - 4) da je stvar pravomoćno presuđena;
  - 5) da je o predmetu spora sklopljena sudska nagodba;
  - 6) da se tužitelj pred sudom odrekao tužbenog zahtjeva;
  - 7) da ne postoji pravni interes tužitelja za podnošenje tužbe za utvrđenje; ili
  - 8) da tužitelj u roku koji je sud odredio nije otklonio nedostatke iz članka 179 ovoga zakona.

- (2) Sud donosi rješenje kojim se sud oglašava nemjerodavnim i predmet ustupa drugom sudu, ako utvrdi da nije mjesno mjerodavan ili da nije stvarno mjerodavan da rješava o tužbenom zahtjevu.

Članak 181

Ako smatra da nema dovoljno činjenica za donošenje odluke o pitanju koje se postavilo u tijeku prethodnog ispitivanja tužbe, sud će o tom pitanju odluku donijeti naknadno, čim bude raspolagao s dovoljno činjenica.

Članak 182

Tužba s priložima dostavlja se tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijama ispravne i potpune tužbe u sudu.

3. Odgovor na tužbu

a) Odgovor na tužbu i njegov sadržaj

Članak 183

- (1) Nakon prijama tužbe s priložima, tuženi je dužan najkasnije u roku od 30 dana dostaviti sudu pismeni odgovor na tužbu.

- (2) Prilikom dostavljanja tužbe tuženom, sud će poučiti tuženog o obvezi iz stavka 1 ovoga članka, o tome što treba sadržavati odgovor na tužbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja odgovora na tužbu u određenom roku.

Članak 184

- (1) U odgovoru na tužbu tuženi će istaknuti moguće procesne prigovore i očitovati se priznaje li ili osporava postavljeni tužbeni zahtjev, te navesti i druge podatke koje, sukladno s odredbama članka 72 ovoga zakona, mora imati svaki podnesak.
- (2) Ako tuženi osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržavati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, te pravnu osnovu za navode tuženog.

Članak 185

Kad je u ovom zakonu predviđeno da stranka može staviti određeni prigovor ili prijedlog ili poduzeti kakvu drugu parničnu radnju dok se tuženi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, takav prigovor, odnosno prijedlog može se staviti dok sud ne primi odgovor na tužbu.

Članak 186

Kad utvrdi da je odgovor na tužbu nerazumljiv ili nepotpun, sud će radi otklanjanja tih nedostataka postupiti sukladno s odredbom članka 74 ovoga zakona.

b) Protutužba i odgovor na protutužbu

Članak 187

- (1) Tuženi može u odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu, podnijeti protutužbu, ako je zahtjev protutužbe u svezi s tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protutužbom traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa o čijem postojanju ili nepostojanju ovisi u cjelini ili djelomično odluka o tužbenom zahtjevu.
- (2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, protutužba se može podnijeti samo ako tuženi na to pristane i ako sud ocijeni da podnošenje protutužbe nije usmjereno na odugovlačenje postupka.
- (3) Protutužba se ne može podnijeti ako je za zahtjev iz protutužbe stvarno mjerodavan drugi sud.
- (4) Odredbe ovog zakona o tužbi i odgovoru na tužbu na odgovarajući način se primjenjuju i na protutužbu i odgovor na protutužbu, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

4. Pripremno ročište

a) Opće odredbe

Članak 188

- (1) Nakon prijama odgovora na tužbu, odnosno odgovora na protutužbu, sud će zakazati pripremno ročište.
- (2) Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, a tužitelj u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, sud će zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.
- (3) Nadnevak održavanja pripremnog ročišta sud će, u pravilu, odrediti uz prethodnu konzultaciju sa strankama.
- (4) Pripremno ročište održat će se, po pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijama u sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno od dana proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu, ili, ako je tuženi podnio protutužbu, u roku od 30 dana od dana prijama odgovora na protutužbu.

Članak 189

Održavanje pripremnog ročišta je obvezno, izuzev u slučajevima u kojima sud, nakon ispitivanja tužbe i odgovora na tužbu, utvrdi da među strankama nema spornih činjenica ili da zbog jednostavnosti spora održavanje pripremnog ročišta nije potrebno.

Članak 190

U pozivu za pripremno ročište sud će obavijestiti stranke o posljedicama izostanka s pripremnog ročišta, kao i o tome da su dužne najkasnije na pripremnom ročištu iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i predložiti sve dokaze koje žele izvesti tijekom postupka, te na pripremno ročište donijeti sve isprave i predmete koje žele uporabiti kao dokaz.

Članak 191

- (1) Pripremno ročište počinje tako što tužitelj ukratko izlaže tužbu, a zatim tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu.
- (2) Kad je potrebno, sud će zatražiti od stranaka razjašnjenje u svezi s njihovim navodima ili prijedlozima.

Članak 192

- (1) Nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu, raspravljat će se o pitanjima koja se odnose na smetnje za daljnji tijek postupka. O tim pitanjima mogu se na pripremnom ročištu izvoditi dokazi kada je to potrebno.

- (2) Sud će, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, postupiti sukladno s odredbama članka 180 ovoga zakona, ako odredbama ovoga zakona nije drugačije određeno.
- (3) Ako sud ne usvoji prigovor da postoji koja od smetnji za vođenje postupka, odluku o prigovoru donijet će zajedno s odlukom o glavnoj stvari.
- (4) Protiv odluke iz stavka 3 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

Članak 193

U daljnjem tijeku pripremnog ročišta raspravljat će se o prijedlozima stranaka i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje prijedloge.

Članak 194

- (1) Sud će prema rezultatima raspravljanja na pripremnom ročištu odlučiti o čemu će se raspravljati i koji će se dokazi izvesti na glavnoj raspravi.
- (2) Prijedloge koje ne smatra bitnim za donošenje odluke sud će odbiti i u rješenju naznačiti razlog odbijanja.
- (3) Protiv rješenja iz stavka 2 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.
- (4) Sud nije u daljnjem tijeku parnice vezan za svoja ranija rješenja iz ovoga članka.

Članak 195

- (1) Ako sud, na prijedlog stranke, odredi izvođenje dokaza vještačenjem, uvijek će odrediti rok u kome vještak treba pripremiti i dostaviti svoj nalaz i mišljenje.
- (2) Pri određivanju ovoga roka sud će voditi računa o tome da pismeni nalaz i mišljenje mora dostaviti strankama najkasnije osam dana prije održavanja ročišta za glavnu raspravu.

Članak 196

- (1) Ako pred sudom teče više parnica između istih osoba ili u kojim je ista osoba protivnik raznih tužitelja ili raznih tuženih, sud može, uz suglasnost stranaka, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.
- (2) Sud može, uz suglasnost stranaka, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te će nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.
- (3) Rješenja iz stavaka 1 i 2 ovoga članka mogu se, po pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom ročištu ili do početka glavne rasprave, ako pripremono ročište nije održano.

- (4) Protiv rješenja iz stavaka 1 i 2 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

Članak 197

- (1) Ako na pripremno ročište ne dođe tužitelj, a bio je uredno obaviješten, smatrat će se da je tužba povučena, izuzev ako tuženi ne zahtijeva da se ročište održi.
- (2) Ako na pripremno ročište ne dođe uredno obaviješten tuženi, ročište će se održati bez njegove nazočnosti.

Članak 198

Na pripremnom ročištu sud ima u pogledu upravljanja postupkom sve ovlasti koje ima i na glavnoj raspravi.

b) Medijacija i sudska nagodba

Članak 199

- (1) Najkasnije na pripremnom ročištu, sud može, ukoliko ocijeni da je to svrsishodno s obzirom na narav spora i druge okolnosti, predložiti strankama da spor riješe u postupku medijacije, kako je predviđeno posebnim zakonom.
- (2) Takav prijedlog mogu staviti i stranke sporazumno do zaključenja glavne rasprave.

Članak 200

Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora tijekom cijelog postupka (sudska nagodba).

Članak 201

- (1) Sud će, na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost, na pripremnom ročištu, kao i tijekom cijelog postupka, nastojati da stranke zaključe sudska nagodbu.
- (2) U svrhu doprinosa nagodbi sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, naravi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

Članak 202

- (1) Sudska nagodba može se odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

- (2) Pred sudom se ne može zaključiti nagodba u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (članak 3 stavak 2).
- (3) Kada sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, zastat će s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.

Članak 203

- (1) Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik.
- (2) Nagodba je zaključena kad stranke potpišu zapisnik.
- (3) Nagodba sadrži i sporazum o troškovima. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud.
- (4) Sud će strankama izdati ovjeren prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba.

Članak 204

Sudska nagodba ima snagu izvršnog naslova.

Članak 205

- (1) Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.
- (2) Sudska nagodba može se pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.
- (3) Tužba iz stavka 1 ovoga članka može se podnijeti u roku od jedne godine od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od tri godine od dana zaključenja sudske nagodbe.

Članak 206

Sud će tijekom cijelog postupka, po službenoj dužnosti, paziti vodi li se parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, pa ako utvrdi da se radi o takvoj parnici, odbacit će tužbu.

c) Zakazivanje ročišta za glavnu raspravu

Članak 207

- (1) Na pripremnom ročištu sud će rješenjem odrediti:
  - 1) dan i sat održavanja glavne rasprave;
  - 2) pitanja o kojima će se raspravljati na glavnoj raspravi;

- 3) dokaze koji će se izvesti na glavnoj raspravi;
  - 4) osobe koje će biti pozvane na glavnu raspravu.
- (2) Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najkasnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.
  - (3) Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.
  - (4) Ako se procjenjuje da će glavna rasprava trajati dulje od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je nužno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Članak 208

Sa sadržajem rješenja iz stavka 1 članka 207 ovoga zakona upoznat će se nazočna stranka, te joj se ne će dostavljati rješenje, niti poziv za glavnu raspravu. Sud će obavijestiti nazočnu stranku i o posljedicama izostanka s ročišta za glavnu raspravu.

Članak 209

- (1) Sud će na ročište za glavnu raspravu pozvati stranke koje nisu bile nazočne na pripremnom ročištu, kao i svjedoke i vještake koje je na pripremnom ročištu odlučio pozvati.
- (2) U pozivu za glavnu raspravu, sud će obavijestiti pozvane o posljedicama izostanka s ročišta.
- (3) Stranci koja nije bila nazočna na pripremnom ročištu uz poziv za glavnu raspravu, dostavlja se ovjeren prijepis rješenja iz stavka 1 članka 207 ovoga zakona.

XXI. GLAVNA RASPRAVA

1. Tijek glavne rasprave

Članak 210

- (1) Sudac otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja.
- (2) Nakon toga, sudac utvrđuje da li su došle sve pozvane osobe, pa ako nisu, provjerava da li su nenazočne osobe uredno pozvane i imaju li opravdan razlog za izostanak.
- (3) Ako tužitelj bez opravdanog razloga ne dođe na ročište za glavnu raspravu, a bio je uredno pozvan, smatrat će se da je povukao tužbu, izuzev ako se tuženi na tom ročištu upusti u raspravljanje.
- (4) Ako na ročište za glavnu raspravu bez opravdanog razloga ne dođe tuženi, a bio je uredno pozvan, rasprava će se održati bez njegove nazočnosti.

Članak 211

- (1) Sud će prvo, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, utvrditi postoje li procesne smetnje za daljnje postupanje i postupiti sukladno s odredbama članka 180 ovoga zakona, ako odredbama ovoga zakona nije drugačije predviđeno.
- (2) Ako sud ne usvoji prigovor iz stavka 1 ovoga članka, bez obzira da li je o njemu raspravljano odvojeno od glavne stvari ili zajedno s njom, odluku o prigovoru donijet će zajedno s odlukom o glavnoj stvari.
- (3) Protiv rješenja kojim se odbijaju prigovori stranaka iz stavka 1 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

Članak 212

- (1) Glavna rasprava odvija se sljedećim redom:
  - 1) tužitelj ukratko izlaže sva bitna pitanja iz tužbe, uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava;
  - 2) tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu i daje odgovor na bitne navode tužitelja iz točke 1 ovoga stavka;
  - 3) ako je stavljen prijedlog za izvođenje dokaza saslušanjem stranaka, saslušavaju se stranke, i to prvo tužitelj, a zatim tuženi;
  - 4) saslušavaju se svjedoci, i to prvo svjedoci tužitelja, a zatim svjedoci tuženog;
  - 5) izvode se ostali dokazi, uključujući i vještačenje;
  - 6) nakon izvođenja svih dokaza, obje stranke, počevši od tužitelja, imaju pravo obratiti se sudu završnim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i činjenični aspekti predmeta;
  - 7) sud može dopustiti tužitelju da se ukratko očituje na završno izlaganje tuženog;
  - 8) ako je tužitelju dopušteno da se očituje na završno izlaganje tuženog, i tuženi će imati pravo da se ukratko očituje na konačne navode tužitelja.
- (2) Iznimno, sud može odrediti redoslijed odvijanja glavne rasprave drugačiji od redoslijeda predviđenog u stavku 1 ovoga članka.

Članak 213

- (1) Sud će voditi računa da se glavna rasprava odvija na pravilan način, bez nepotrebnih odlaganja, te da se raspravlja samo o pitanjima bitnim za donošenje odluke.
- (2) Sudac se tijekom glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.
- (3) Sud će kazniti osobe koje narušavaju red u sudnici ili vrijeđaju dostojanstvo suda i drugih sudionika u postupku sukladno s odredbama ovoga zakona o nepoštovanju suda.

Članak 214

Postupak na glavnoj raspravi odvija se usmeno, a dokazi se izvode neposredno pred sudom, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonom.

Članak 215

- (1) Stranka treba u izlaganjima iznijeti činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te očitovati se o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.
- (2) Stranke mogu tijekom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako učine vjerojatnim da ih bez svoje krivnje nisu bili u mogućnosti iznijeti, odnosno predložiti na pripremnom ročištu.

Članak 216

Stranke iznose i svoja pravna shvaćanja koja se odnose na predmet spora.

Članak 217

- (1) Prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka, stranku prvo ispituje njezin opunomoćenik, a nakon toga suprotna stranka.
- (2) Ako stranka koja se sasluša nema opunomoćenika, najprije je ispituje sud.

Članak 218

Stranke ispituju svjedoke i vještake. Sudac prvo daje riječ stranci koja je predložila svjedoka ili vještaka, zatim suprotnoj strani, a zatim, ukoliko je potrebno, ponovno stranci koja ih je predložila.

Članak 219

Sudac može postavljati pitanja strankama, svjedocima ili vještacima u svakoj fazi saslušanja.

Članak 220

- (1) Sud će odbiti provođenje procesnih radnji koje nisu bitne za postupak.
- (2) Sud ne će dopustiti postavljanje pitanja u kojima je sadržano kako na njih treba odgovoriti.
- (3) Sud ne će dopustiti pitanja koja su nebitna za predmet i pitanja na koja je već dovoljno odgovoreno.
- (4) Na zahtjev stranke, u zapisnik će se unijeti pitanja koja sud nije dopustio.
- (5) Sud ne će dopustiti vrijeđanje i uznemiravanje stranaka, svjedoka i vještaka za vrijeme ispitivanja.

Članak 221

- (1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaju u sudnici, ako im sud to naredi.
- (2) Ako stranka to zahtijeva, a svjedok je još uvijek nazočan, sud može odlučiti da svjedoka koji je već saslušan na istom ročištu za glavnu raspravu još jednom pozove na ponovno saslušanje.

Članak 222

- (1) Sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.
- (2) Protiv rješenja koja se odnose na rukovođenje raspravom nije dopuštena posebna žalba.

Članak 223

Nakon što budu završene sve faze glavne rasprave i predmet bude spreman za presuđenje, sud će proglasiti da je glavna rasprava zaključena.

2. Odlaganje i nastavak ročišta

Članak 224

- (1) Sud može odgoditi zakazano ročište za glavnu raspravu prije njegovog održavanja, ako utvrdi da nisu ispunjene zakonske pretpostavke za njegovo održavanje ili da dokazi čije je izvođenje određeno ne će biti pribavljeni do ročišta (odgađanje ročišta).
- (2) Sud je dužan, najkasnije osam dana prije održavanja ročišta, provjeriti jesu li ispunjeni uvjeti iz stavka 1 ovoga članka.
- (3) Kad odgodi ročište, sud će o vremenu održavanja novog ročišta odmah obavijestiti sve pozvane.

Članak 225

- (1) Sud može, na prijedlog stranke, odložiti započeto ročište (odlaganje ročišta) samo iz sljedećih razloga:
  - 1) ako bez krivnje stranke, koja predlaže odlaganje ročišta, na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, a koji je važan za pravilno donošenje odluke;
  - 2) ako obje stranke predlažu odlaganje radi pokušaja mirnog rješenja spora ili zaključenja sudske nagodbe.
- (2) Stranka može samo jednom tražiti odlaganje ročišta iz istog razloga.

- (3) Kad se ročište odloži, sud će nazočnima odmah priopćiti mjesto i vrijeme novog ročišta. Sud je dužan o mjestu i vremenu novog ročišta obavijestiti stranku koja nije bila nazočna na odloženom ročištu.

Članak 226

Ako na ročištu nije moguće izvesti neki od dokaza čije je izvođenje određeno, sud može odlučiti da se rasprava nastavi, s tim da se naknadno, na novom ročištu, izvede samo taj dokaz, i iznesu navodi u svezi s njim.

Članak 227

Na novom ročištu zakazanom nakon odlaganja rasprave, radnje koje su već provedene ponovno se provode samo ako se ročište drži pred novim sucem ili ako sud smatra da je to nužno za pravilno donošenje presude.

Članak 228

- (1) Ročište za glavnu raspravu ne može se odgoditi na neodređeno vrijeme.
- (2) Ročište za glavnu raspravu ne može se odgoditi dulje od 30 dana, izuzev u slučaju iz članka 242 ovoga zakona.
- (3) Prilikom odgađanja ročišta sud će nadnevak održavanja novog ročišta, po pravilu, odrediti uz prethodnu konzultaciju sa strankama.
- (4) Kada odgodi ročište, sud je dužan poduzeti sve radnje koje mu stoje na raspolaganju kako bi se do sljedećeg ročišta otklonili uzroci koji su doveli do odlaganja, te kako bi se na tom ročištu rasprava mogla zaključiti.
- (5) Protiv rješenja suda kojim se odlaže ročište ili rješenja kojim se odbijaju prijedlozi stranaka za odlaganje ročišta nije dopuštena posebna žalba.

Članak 229

Ako se započeto ročište ne može završiti tijekom istog dana, sud će odrediti nastavak ročišta za sljedeći radni dan (nastavak ročišta).

Članak 230

Odredbe članaka 224, 225, 228 i 229 ovoga zakona na odgovarajući način primjenjuju se na pripremno ročište.

3. Javnost glavne rasprave

Članak 231

- (1) Glavna rasprava je javna.
- (2) Raspravi mogu pribivati samo punodobne osobe.
- (3) Osobe koje su nazočne raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe.
- (4) Odredba stavka 3 ovoga članka ne odnosi se na pripadnike policije, ako je nošenje oružja nužno za vršenje njihove dužnosti.

Članak 232

- (1) Sud može isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njezin dio ako to zahtijevaju interesi čuvanja službene, poslovne ili osobne tajne, zaštita interesa malodobnika, interesi javnog reda ili razlozi morala.
- (2) Sud može isključiti javnost i kada se mjerama za održavanje reda predviđenim u ovom zakonu ne bi moglo osigurati nesmetano održavanje rasprave.

Članak 233

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, opunomoćenike i umješake i ombudsmana.
- (2) Sud može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena, budu nazočne pojedine službene osobe, kao i znanstveni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno znanstvenu ili javnu djelatnost.
- (3) Sud će upozoriti osobe koje budu nazočne raspravi na kojoj je javnost isključena, da su dužne kao tajnu čuvati ono što su na raspravi saznale, a što nije već poznato javnosti, i upozoriti ih na posljedice odavanja tajne.

Članak 234

- (1) O isključenju javnosti odlučuje sud rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.
- (2) Protiv rješenja o isključenju javnosti nije dopuštena posebna žalba.

Članak 235

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi na odgovarajući način će se primjenjivati i na pripremnom ročištu, na ročištu izvan glavne rasprave pred sudom, te na ročištu pred zamoljenim sudom.

XXII. DOKAZI I IZVOĐENJE DOKAZA

1. Opće odredbe

Članak 236

- (1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.
- (2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 237

Sud će naložiti strankama da izvedu i one dokaze koji su bitni za donošenje odluke, a koje stranke nisu predložile, ako utvrdi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati u smislu članka 3 stavak 2 ovoga zakona.

Članak 238

- (1) Ne treba dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred sudom u tijeku parnice.
- (2) Ako stranka porekne činjenice koje je priznala, sud će ocijeniti da li će te činjenice smatrati priznatim ili osporenim.
- (3) Činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te činjenice ne postoje, ako zakonom nije što drugo određeno.
- (4) Ne treba dokazivati činjenice koje su opće poznate.

Članak 239

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Članak 240

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se točna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nesrazmjernim teškoćama, sud će o tome odlučiti po svojoj ocjeni.

Članak 241

- (1) Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.
- (2) Na prijedlog stranke, podnesen najkasnije na pripremnom ročištu, sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). U tom slučaju, zapisnici o izvedenim dokazima pročitati će se na glavnoj raspravi.

- (3) Kada sud donese odluku iz stavka 2 ovoga članka, u zamolnici za izvođenje dokaza opisat će ukratko predmet spora, izložiti će stanje parnice i odrediti će koji će se dokazi izvesti, uz naznačenje o kojim okolnostima treba posebno voditi računa.
- (4) O ročištu za izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom obavijestit će se stranke.
- (5) Sudac zamoljenog suda pri izvođenju dokaza ima sve ovlasti koje ima sudac kada se dokazi izvode na glavnoj raspravi.
- (6) Protiv rješenja suda kojim se određuje izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom nije dopuštena posebna žalba.

Članak 242

- (1) Ako se zbog iznimnih okolnosti neki dokaz ne može izvesti u rokovima predviđenim ovim zakonom, sud rješenjem može odrediti dulji rok za izvođenje dokaza.
- (2) Kad određeni rok protekne, rasprava će se provesti bez obzira na to što određeni dokaz nije izveden.

2. Očevid

Članak 243

- (1) Očevid se poduzima kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje neke okolnosti potrebno neposredno opažanje suda.
- (2) Očevid se može obavljati i uz udio vještaka.

Članak 244

Ako treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka, kod treće osobe, kod organa vlasti, ili kod pravne osobe kojoj je povjereno vršenje javnih ovlasti, na odgovarajući način primijenit će se odredbe ovoga zakona o pribavljanju isprava od ovih organa ili pravnih osoba.

3. Isprave

Članak 245

- (1) Isprava koju je u propisanom obliku izdao organ vlasti u granicama svoje mjerodavnosti, te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna osoba u vršenju javnih ovlasti, koje su joj

povjerene zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

- (2) Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene s javnim ispravama.
- (3) Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.
- (4) Ako se posumnja u autentičnost isprave, stranka može zatražiti da sud traži da se o tome očituje organ, odnosno pravna osoba od koje bi trebala potjecati ta isprava.

Članak 246

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, inozemne javne isprave koje su propisno ovjerene imaju, pod uvjetom uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i tuzemne javne isprave.

Članak 247

- (1) Stranka je dužna sama podnijeti ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.
- (2) Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku podnosi se i ovjereni prijevod.
- (3) Ako se isprava nalazi kod organa vlasti ili pravne osobe kojoj je povjereno vršenje javne ovlasti, a sama stranka ne može postići da se isprava preda ili pokaže, sud će po prijedlogu stranke narediti tom organu, odnosno osobi da ispravu dostavi sudu.

Članak 248

- (1) Kada se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, sud može tu stranku pozvati da podnese ispravu, ostavljajući joj za to određeni rok.
- (2) Stranka ne može uskratiti podnošenje isprave ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda, ili ako je riječ o ispravi koju je po zakonu, dužna predati ili pokazati ili ako se isprava, s obzirom na njezin sadržaj, smatra zajedničkom za obje stranke.
- (3) U pogledu prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava, primjereno će se primjenjivati odredbe članaka 252 i 253 ovoga zakona.
- (4) Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu poriče da se isprava kod nje nalazi, mogu se radi utvrđivanja ove činjenice izvoditi dokazi.
- (5) Sud će, s obzirom na sve okolnosti, procijeniti od kakvog je značaja što stranka koja drži ispravu ne će postupiti po rješenju suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili opovrgava da se isprava kod nje nalazi.
- (6) Protiv odluke suda iz stavka 1 ovoga članka nije dopuštena posebna žalba.

Članak 249

- (1) Sud može, na prijedlog stranke, narediti trećoj osobi da podnese ispravu samo kada je ona po zakonu dužna pokazati je ili podnijeti, ili kad je riječ o ispravi koja je po svom sadržaju zajednička za tu osobu i stranku koja se poziva na ispravu.
- (2) Prije nego što donese odluku, kojom trećoj osobi nalaže da podnese ispravu, sud će pozvati treću osobu da se o tome očituje.
- (3) Kada treća osoba poriče svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod nje nalazi, sud će riješiti da li je treća osoba dužna podnijeti ispravu.
- (4) Kada treća osoba poriče da se isprava nalazi kod nje, radi utvrđivanja te činjenice mogu se izvoditi dokazi.
- (5) Pravomoćno rješenje o dužnosti treće osobe da podnese ispravu može se izvršiti po pravilima izvršnog postupka. Sud će ovo rješenje po službenoj dužnosti dostaviti mjerodavnom izvršnom sudu radi prisilnog izvršenja.
- (6) Treća osoba ima pravo na naknadu opravdanih troškova koje je imala u svezi s podnošenjem isprava. Odredbe članka 259 ovoga zakona primjereno će se primjenjivati i u ovom slučaju.

4. Svjedoci

Članak 250

- (1) Svaka osoba koja se poziva kao svjedok dužna je odazvati se pozivu, a ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dužna je i svjedočiti.
- (2) Kao svjedoci mogu se saslušati samo osobe koje su sposobne dati obavijesti o činjenicama koje se dokazuju.
- (3) Stranka koja predlaže da se određena osoba sasluša kao svjedok mora prije toga navesti o čemu ona treba svjedočiti i navesti njezino ime, prezime i boravište.

Članak 251

Ne može se saslušati kao svjedok osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja službene ili vojne tajne, dok je mjerodavno tijelo ne oslobodi te dužnosti.

Članak 252

- (1) Svjedok može uskratiti svjedočenje:
  - 1) o onome što mu je stranka kao svom opunomoćeniku povjerila;

- 2) o onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovijedala;
  - 3) o činjenicama koje je svjedok saznao kao odvjetnik, liječnik ili u vršenju nekog drugog poziva ili neke druge djelatnosti, ako postoji obveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u vršenju tog poziva ili djelatnosti.
- (2) Sudac će upozoriti ove osobe da mogu uskratiti davanje iskaza u slučajevima navedenim u stavku 1 ovoga članka.

Članak 253

- (1) Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio opasnosti kaznenog gonjenja sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno, svoga bračnog druga ili srodnike po tazbini do drugog stupnja zaključno i onda kad je brak prestao, osobu s kojim živi u izvanbračnoj zajednici ili njezine srodnike do drugog stupnja zaključno, kao i svog skrbnika ili štíćenika, posvojitelja ili posvojenika.
- (2) Sudac će upozoriti svjedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Članak 254

- (1) Opravdanost razloga za uskraćivanje svjedočenja ili odgovora na pojedina pitanja ocjenjuje sud pred kojim svjedok treba svjedočiti, nakon što se o tome očituju stranke.
- (2) Protiv rješenja suda iz stavka 1 ovoga članka stranke nemaju pravo na posebnu žalbu.
- (3) Svjedok može rješenje iz stavka 1 ovoga članka pobijati u žalbi protiv rješenja o novčanoj kazni zbog toga što je uskratio svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Članak 255

- (1) Svjedoci se pozivaju dostavljanjem pismenog poziva u kojem se navodi ime i prezime i ime jednog roditelja pozvanog, vrijeme i mjesto dolaska, predmet u svezi s kojim se poziva i naznaka da se poziva kao svjedok. U pozivu će se svjedok upozoriti na posljedice neopravdanog izostanka predviđene odredbama članka 143 ovoga zakona i na pravo na naknadu troškova iz članka 259 ovoga zakona.
- (2) Svjedoci koji se zbog dobi, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati u svom stanu, odnosno u prostorijama u kojima borave.

Članak 256

- (1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i bez nazočnosti svjedoka koji će se kasnije saslušavati. Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.

- (2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a nakon toga će se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza.
- (3) Zatim će se svjedok pitati za ime i prezime, ime jednog roditelja, zanimanje, boravište, mjesto i nadnevak rođenja, godine života i njegov odnos sa strankama.

Članak 257

- (1) Poslije općih pitanja, svjedoka ispituje stranka koja ga je predložila, a poslije toga suprotna stranka.
- (2) Sud uvijek može postavljati pitanja svjedoku.
- (3) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.

Članak 258

- (1) Svjedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak saslušat će se preko tumača.
- (2) Ako je svjedok gluh, postavljat će mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvat će se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može izvršiti na ovaj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.
- (3) Sud će tumača upozoriti na dužnost vjernog prenošenja pitanja koja se svjedoku postavljaju i izjava koje svjedok bude davao.

Članak 259

- (1) Svjedok ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za prehranu i prenoćište, te na naknadu izgubljene zarade, nastalih uslijed njegove obveze da svjedoči.
- (2) Svjedok mora zahtijevati naknadu odmah nakon saslušanja, inače gubi pravo na nju. Sud je dužan na ovo upozoriti svjedoka.
- (3) U rješenju kojim se odmjeravaju troškovi svjedoka, sud će odrediti da se određeni iznos isplati iz položenog predujma, a ako predujam nije položen, naložit će stranci da određeni iznos plati svjedoku u roku od osam dana. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava izvršenje rješenja.

5. Vještaci

Članak 260

Sud može, na prijedlog stranka, odrediti izvođenje dokaza vještačenjem kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja određenih činjenica potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.

Članak 261

- (1) Stranka koja predlaže vještačenje dužna je u prijedlogu naznačiti predmet i opseg vještačenja, kao i predložiti osobu koja će izvršiti vještačenje.
- (2) Suprotna stranka će se očitovati o predloženom vještačenju, kao i o predmetu i opsegu vještačenja.
- (3) Ako stranke ne postignu sporazum o osobi koja bi trebala biti određena za vještaka i predmetu i opsegu vještačenja, odluku o tome donijet će sud.

Članak 262

- (1) Vještačenje obavlja jedan vještak.
- (2) Sud može, na prijedlog stranke, odrediti više vještaka za različite vrste vještačenja.
- (3) Vještaci se određuju ponajprije iz reda imenovanih sudskih vještaka za određenu vrstu vještačenja.
- (4) Složenija vještačenja povjerit će se ponajprije u stručnim ustanovama, kao što su: bolnice, kemijski laboratoriji, fakulteti i slično.
- (5) Ako postoje ustanove za određene vrste vještačenja, kao što su vještačenje lažnog novca, rukopisa, daktiloskopsko vještačenje i slično, takva vještačenja povjerit će se, u prvom redu, tim ustanovama.

Članak 263

Izvođenje dokaza vještačenjem određuje sud rješenjem koje sadrži:

- 1) ime, prezime i zanimanje vještaka,
- 2) predmet spora,
- 3) predmet i opseg vještačenja,
- 4) rok za podnošenje pismenog nalaza i mišljenja.

Članak 264

- (1) Vještak se uvijek poziva na ročište za glavnu raspravu.
- (2) Prijepis rješenja iz članka 263 ovoga zakona dostavlja se vještaku, zajedno s pozivom na ročište za glavnu raspravu.
- (3) U pozivu će sud upozoriti vještaka da svoje mišljenje mora iznijeti savjesno i sukladno s pravilima znanosti i vještine, upozorit će ga na posljedice davanja lažnog iskaza,

nedostavljanja nalaza i mišljenja u ostavljenom roku, neopravdanog izostanka s ročišta za glavnu raspravu i obavijestit će ga o pravu na nagradu i naknadu troškova.

Članak 265

- (1) Vještaci su dužni odazvati se pozivu suda i iznijeti svoj nalaz i mišljenje.
- (2) Sud će vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještačenja iz razloga iz kojih svjedok može uskratiti svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje.
- (3) Sud može vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještačenja i iz drugih opravdanih razloga. Oslobođenje od dužnosti vještačenja može tražiti i ovlaštenu radnik organa ili organizacije u kojoj vještak radi.

Članak 266

- (1) Vještak će biti izuzet iz istih razloga iz kojih može biti izuzet sudac, ali se, iznimno, za vještaka može uzeti i osoba koja je ranije bila saslušana kao svjedok.
- (2) Stranka je dužna podnijeti zahtjev za izuzeće vještaka čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije prije početka izvođenja dokaza vještačenjem.
- (3) U zahtjevu za izuzeće vještaka stranka je dužna navesti okolnosti na kojima zasniva svoj zahtjev za izuzeće.
- (4) O zahtjevu za izuzeće odlučuje sud.
- (5) Protiv rješenja kojim se prihvaća zahtjev za izuzeće nije dopuštena posebna žalba.
- (6) Ako je stranka saznala za razlog izuzeća poslije obavljenog vještačenja i prigovara vještačenju iz tog razloga, sud će postupiti kao da je zahtjev za izuzeće stavljen prije obavljenog vještačenja.

Članak 267

- (1) Vještak svoj pismeni nalaz i mišljenje uvijek dostavlja sudu prije ročišta za glavnu raspravu, ukoliko sud ne odluči drugačije.
- (2) Vještak mora uvijek obrazložiti na raspravi svoj pismeni nalaz i mišljenje.

Članak 268

- (1) Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud će, po isteku roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno očituju, odrediti drugog vještaka.

- (2) Ako vještak dostavi nalaz i mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili proturječni sami sebi ili izvedenim dokazima, sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.
- (3) Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, sud će uz prethodno očitovanje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Članak 269

Sud dostavlja strankama pismeni nalaz i mišljenje vještaka najkasnije osam dana prije ročišta za glavnu raspravu.

Članak 270

- (1) Ročište za glavnu raspravu održat će se i ako vještak ne pristupi na glavnu raspravu.
- (2) Iznimno od stavka 1 ovoga članka sud može, na prijedlog stranke, odložiti raspravu i zakazati novo ročište na koje će ponovno pozvati vještaka, ako utvrdi da je njegova nazočnost na raspravi nužna radi razjašnjenja ili dopune nalaza i mišljenja.

Članak 271

Sud će vještaku dopustiti da razmatra spis, kao i da postavlja pitanja strankama i drugim vještacima u svezi s predmetom vještačenja.

Članak 272

Protiv rješenja suda iz članaka 261, 263, 265 i 268 ovoga zakona nije dopuštena žalba.

Članak 273

Vještak ima pravo na naknadu putnih troškova, troškova za prehranu i prenoćište i troškova vještačenja, kao i pravo na razumnu nagradu za izvršeno vještačenje.

Članak 274

Ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno, na izvođenje dokaza vještačenjem primjereno se primjenjuju odredbe o saslušanju svjedoka.

Članak 275

Odredbe članka 261 stavak 1, članka 262 stavak 3, članka 264 stavak 1 i stavak 3, članka 265, članka 266 i članka 272 ovoga zakona primjereno se primjenjuju i na tumače.

6. Saslušanje stranaka

Članak 276

Na prijedlog stranke, sud će odrediti izvođenje dokaza saslušanjem stranaka.

Članak 277

Sud će odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Članak 278

- (1) Za stranku koja nema parničnu sposobnost saslušati će se njezin zakonski zastupnik. Sud može odlučiti da se umjesto ili pored zakonskog zastupnika, sasluša sama stranka, ako je njezino saslušanje moguće.
- (2) Za pravnu osobu saslušati će se osoba koja je zakonom ili pravilima određena da ju zastupa.
- (3) Ako, kao stranka u sporu, na jednoj strani sudjeluje više osoba, sud će odlučiti hoće li se saslušati sve te osobe ili samo neke od njih.

Članak 279

- (1) Poziv na ročište dostavit će se opunomoćeniku stranke, koji je dužan o tome obavijestiti stranku, odnosno ako stranka nema opunomoćenika, stranci ili osobi koja će se za stranku saslušati.
- (2) U pozivu će se naznačiti da će se na ročištu izvoditi dokaz saslušanjem stranaka i da će stranka koja dođe na ročište biti saslušana u nenazočnosti druge stranke.

Članak 280

Ne mogu se primijeniti nikakve prisilne mjere prema stranci koja se nije odazvala pozivu suda radi saslušanja, niti se stranka može prisiliti na davanje iskaza.

Članak 281

Odredbe o izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka primjenjivat će se i pri izvođenju dokaza saslušanjem stranaka, ako za saslušanje stranaka nije što drugo propisano.

7. Osiguranje dokaza

Članak 282

- (1) Ako postoji opravdani strah da se dokaz ne će moći izvesti ili da će njegovo kasnije izvođenje biti otežano, može se u tijeku, a i prije pokretanja parnice, predložiti da se taj dokaz izvede.
- (2) Osiguranje dokaza može se tražiti i tijekom postupka po prijedlogu za opetovanje postupka.

Članak 283

- (1) Ako je prijedlog za osiguranje dokaza stavljen u tijeku parničnog postupka, za postupanje je mjerodavan sud pred kojim je postupak u tijeku.
- (2) Kad se traži osiguranje dokaza prije pokretanja postupka, kao i u iznimnim slučajevima ako je postupak već u tijeku, mjerodavan je sud prvog stupnja na čijem se području nalaze stvari koje treba razgledati, odnosno sud na čijem području boravi osoba koju treba saslušati.

Članak 284

U podnesku kojim traži osiguranje dokaza, predlagač je dužan navesti činjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge zbog kojih smatra da se kasnije dokaz ne će moći izvesti ili da će njegovo izvođenje biti otežano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, izuzev ako iz okolnosti proistječe da on nije poznat.

Članak 285

- (1) Podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza sud će dostaviti protivniku, ako je poznat, ostavljajući mu odgovarajući rok za odgovor.
- (2) Iznimno, ako postoji opasnost za osiguranje dokaza, sud će o prijedlogu odlučiti i bez prethodnog očitovanja protivnika.
- (3) U rješenju kojim se usvaja prijedlog, sud će odrediti ročište za izvođenje dokaza, navest će činjenice o kojima će se izvoditi dokazi, kao i dokaze koji će se izvesti.
- (4) Ako protivniku nije ranije bio dostavljen podnesak u kome je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza, on će mu se dostaviti zajedno s rješenjem suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza.

- (5) Protivniku koji je nepoznat, ili je nepoznato njegovo boravište, sud može radi sudjelovanja na ročištu za izvođenje dokaza postaviti privremenog zastupnika. O ovom postavljanju nije potrebno izdati oglas.
- (6) Sud može, u žurnim slučajevima, odrediti da izvođenje dokaza započne i prije nego što se rješenje kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza dostavi protivniku.
- (7) Protiv rješenja suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza, kao i protiv rješenja kojim se odlučuje da izvođenje dokaza započne prije nego što se rješenje dostavi protivniku, nije dopuštena žalba.

Članak 286

- (1) Ako su dokazi izvedeni prije nego što je postupak pokrenut, zapisnik o izvođenju dokaza čuvat će se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.
- (2) Ako je postupak u tijeku, a osiguranje dokaza nije izveo sud koji vodi postupak, zapisnik će se dostaviti tom sudu.

XXIII. SUDSKE ODLUKE

1. Zajedničke odredbe

Članak 287

Sud donosi odluke na ročištu ili izvan ročišta.

Članak 288

- (1) Sud donosi odluke u obliku presude ili rješenja.
- (2) O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku zbog smetanja posjeda rješenjem.
- (3) O svim drugim pitanjima sud odlučuje rješenjem.
- (4) Odluka o troškovima u presudi smatra se rješenjem.

2. Presuda

a) Opće odredbe

Članak 289

- (1) Presudom sud odlučuje o zahtjevu koji se tiče glavne stvari i sporednih tražbina.
- (2) Ako postoji više zahtjeva, sud će o svim tim zahtjevima odlučiti jednom presudom.

Članak 290

- (1) Sud može narediti tuženom da izvrši određenu činidbu samo ako je ona dospjela do zaključenja glavne rasprave.
- (2) Ako sud usvoji zahtjev za izdržavanje, može obvezati tuženog i na činidbe koje nisu dospjele.
- (3) Presuda kojom se tuženi obvezuje da preda ili preuzme stvari dane u najam ili zakup, može se donijeti i prije prestanka tih odnosa.

Članak 291

Ako je tužitelj u tužbi tražio da mu se dosudi određena stvar, a istodobno je u tužbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari primiti određeni novčani iznos, sud će, ako usvoji tužbeni zahtjev, izreći u presudi da se tuženi može osloboditi davanja stvari, ako plati taj novčani iznos.

Članak 292

- (1) Kad se stranci u presudi nalaže izvršenje kakve činidbe, odredit će se i rok u kome je tu činidbu dužna izvršiti.
- (2) Ako posebnim propisima nije drugačije određeno, rok za izvršenje činidbe je 30 dana, ali za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju sud može odrediti dulji rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj rok je 15 dana.
- (3) Rok za izvršenje činidbe počinje teći prvog dana nakon donošenja presude, odnosno ako se presuda dostavlja sukladno s odredbama ovoga zakona o dostavi, prvog dana nakon dostave pripisa presude stranci kojoj je naloženo izvršenje.

b) Presuda na osnovi priznanja

Članak 293

- (1) Ako tuženi do zaključenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtjev, sud će bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom usvaja tužbeni zahtjev (presuda na osnovi priznanja).

- (2) Sud ne će donijeti presudu na osnovi priznanja i kad je udovoljeno potrebnim uvjetima, ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (članak 3 stavak 2).
- (3) Donošenje presude na osnovi priznanja odgodit će se ako je potrebno da se o okolnostima iz stavka 2 ovoga članka prije toga pribave obavijesti.
- (4) Priznanje tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tuženi može i bez pristanka tužitelja opozvati do donošenja presude.

c) Presuda na osnovi odricanja

Članak 294

- (1) Ako se tužitelj do zaključenja glavne rasprave odrekne tužbenog zahtjeva, sud će bez daljeg raspravljanja donijeti presudu kojom odbija tužbeni zahtjev (presuda na osnovi odricanja).
- (2) Za odricanje od tužbenog zahtjeva nije potreban pristanak tuženog.
- (3) Tužitelj može do donošenja presude, na ročištu ili u pisanom podnesku, opozvati odricanje od tužbenog zahtjeva bez pristanka tuženog.

d) Presuda zbog propuštanja

Članak 295

- (1) Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužitelj predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), izuzev ako je tužbeni zahtjev očito neosnovan.
- (2) Tužbeni zahtjev očito je neosnovan:
  - 1) ako je tužbeni zahtjev očito suprotan činjenicama navedenim u tužbi;
  - 2) ako su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev u očitj proturječnosti s dokazima koje je sam tužitelj predložio ili s činjenicama koje su općepoznate.
- (3) Ako je zahtjev očito neosnovan, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.
- (4) Presuda zbog propuštanja ne će se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.

Članak 296

- (1) Protiv presude zbog propuštanja nije dopuštena žalba, ali tuženi može podnijeti prijedlog za povrat u prijašnje stanje sukladno s odredbama ovoga zakona.
- (2) Pravodobno podnesen prijedlog iz stavka 1 ovoga članka sprječava da presuda zbog propuštanja postane pravomoćna.

- (3) Ako prijedlogu tuženog iz stavka 1 ovoga članka bude udovoljeno, tuženi će podmiriti sve opravdane troškove postupka koji su nastali do donošenja presude zbog propuštanja.

e) Donošenje, pismena izrada i dostavljanje presude

Članak 297

Presuda se donosi u ime Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Članak 298

- (1) Presuda se mora pismeno izraditi u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.
- (2) Strankama se dostavlja ovjeren prijepis presude s uputom o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

Članak 299

Original presude potpisuje sudac.

Članak 300

- (1) Pismeno izrađena presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
- (2) Uvod presude sadrži: naznaku da se presuda izriče u ime Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime suca, ime i prezime i prebivalište odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i opunomoćenika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i opunomoćenika koji su toj raspravi pribivali, te dan kad je presuda donesena.
- (3) Izreka presude sadrži odluku suda o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja, te odluku o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja.
- (4) U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojima se ti zahtjevi zasnivaju, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojima je sud zasnovao presudu.
- (5) U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovi priznanja ili presude na osnovi odricanja, iznijet će se samo razlozi koji opravdavaju donošenje takvih presuda.

f) Dopunska presuda

Članak 301

- (1) Ako je sud propustio odlučiti o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odlučiti presudom, a koji su već raspravljeni, stranka može u roku od 30 dana od prijama presude predložiti sudu da se presuda dopuni.
- (2) Nepravodoban ili neosnovan prijedlog za dopunu presude odbacit će, odnosno odbiti sud bez održavanja ročišta.

Članak 302

Kad sud nađe da je prijedlog za dopunu presude osnovan, bez ponovnog otvaranja glavne rasprave, donijet će, u roku od osam dana, presudu o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Članak 303

- (1) Ako je uz prijedlog za dopunu presude podnesena i žalba protiv presude, Osnovni sud će zastati s dostavljanjem te žalbe Apelacijskom sudu dok se ne donese odluka o prijedlogu za dopunu presude i dok ne protekne rok za žalbu protiv te odluke.
- (2) Ako protiv odluke o dopuni presude bude podnesena žalba, ta žalba zajedno sa žalbom protiv prvostupanjske presude dostavit će se Apelacijskom sudu.
- (3) Ako se prvostupanjska presuda pobija žalbom samo zato što Osnovni sud nije presudom odlučio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba će se smatrati prijedlogom stranke da se donese dopunska presuda.

g) Ispravljanje presude

Članak 304

- (1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očite pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesuglasnost prijepisa presude s izvornikom ispraviti će sud u svako doba.
- (2) Ispravljanje će se izvršiti posebnim rješenjem i unijeti na kraju izvornika, a strankama će se dostaviti prijepis rješenja.
- (3) Ako između izvornika i prijepisa presude postoji nesuglasnost u pogledu neke odluke sadržane u izreci presude, strankama će se dostaviti ispravljeni prijepis presude s naznakom da se tim prijepisom presude zamjenjuje raniji prijepis presude. U takvom slučaju rok za izjavljivanje pravnog lijeka u pogledu ispravljenog dijela presude teče od dana dostavljanja ispravljenog prijepisa presude.
- (4) O ispravljanju presude sud može odlučiti bez saslušanja stranaka.

h) Pravomoćnost presude

Članak 305

- (1) Presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravomoćna.
- (2) Sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravomoćno presuđena i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojem je već pravomoćno odlučeno, odbacit će tužbu.
- (3) Ako je u presudi odlučeno o tražbini koju je tuženi istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju te tražbine postaje pravomoćna.

Članak 306

- (1) Sud je vezan za svoju presudu čim je otpremljena.
- (2) Presuda prema strankama ima učinak tek od dana kad im je dostavljena.

3. Rješenje

Članak 307

- (1) Sva rješenja koja se donose na ročištu objavljuje sudac.
- (2) Rješenje koje je na ročištu objavljeno dostavit će se strankama u ovjerenom prijepisu samo ako je protiv tog rješenja dopuštena posebna žalba, ili ako se na temelju rješenja može odmah tražiti izvršenje, ili ako to zahtijeva upravljanje parnicom.
- (3) Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo određeno.
- (4) Kad se rješenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima učinak čim je objavljeno.

Članak 308

Rješenja koja sud donosi izvan ročišta priopćavaju se strankama dostavljanjem ovjerenog prijepisa rješenja.

Članak 309

- (1) Rješenje mora biti obrazloženo ako se njime odbija prijedlog stranke ili ako se njime rješava o prijedlozima stranaka koji su među sobom u opreci, a može biti obrazloženo i u drugim slučajevima kad je to potrebno.
- (2) Pismeni sastav rješenja treba sadržavati uvijek uvod i izreku, a obrazloženje samo ako prema stavku 1 ovoga članka rješenje mora biti obrazloženo.

Članak 310

Rješenja o kaznama izrečenim prema odredbama ovog zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Članak 311

Odredbe članka 292, članaka od 299 do 304 i članka 306 stavak 2 ovoga zakona primjenjivat će se na odgovarajući način i na rješenja.

B. POSTUPAK PO PRAVNIM LIJEKOVIMA

XXIV. REDOVITI PRAVNI LIJEKOVI

1. Žalba protiv presude

a) Pravo na žalbu

Članak 312

- (1) Protiv presude donesene u prvom stupnju stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 30 dana od dana prijama prijepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj je rok 15 dana.
- (2) Pravodobno izjavljena žalba sprječava da presuda postane pravomoćna u dijelu koji se pobija žalbom.
- (3) O žalbi protiv presude odlučuje Apelacijski sud.

Članak 313

- (1) Stranka se može odreći prava na žalbu od trenutka prijama presude.
- (2) Do donošenja odluke Apelacijskog suda stranka može odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.

b) Sadržaj žalbe

Članak 314

Žalba mora sadržavati:

1. označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;

2. izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu;
3. razlog žalbe;
4. potpis podnositelja žalbe.

Članak 315

- (1) Ako žalba ne sadrži podatke iz članka 314 ovoga zakona (nepotpuna žalba), prvostupanjski sud će rješenjem protiv koga nije dopuštena žalba pozvati žalitelja da u roku od 8 dana dopuni ili ispravi žalbu.
- (2) Ako žalitelj u roku iz stavka 1 ovoga članka ne postupi po traženju suda, sud će rješenjem odbaciti žalbu kao nepotpunu.

Članak 316

- (1) U žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, izuzev ako žalitelj pruži dokaze da ih bez svoje krivnje nije mogao iznijeti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.
- (2) Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, a predlažući nove dokaze, dužan je navesti činjenice koje tim dokazima treba utvrditi.
- (3) Prigovor zastare i prigovor radi prebijanja koji nisu izneseni pred prvostupanjskim sudom ne mogu se iznositi u žalbi.
- (4) Ako su zbog iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza prouzročeni troškovi u postupku povodom žalbe, te troškove će, neovisno od ishoda spora, snositi ona stranka koja je iznijela nove činjenice, odnosno predložila nove dokaze.

c) Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Članak 317

- (1) Presuda se može pobijati:
  1. zbog povrede odredbi parničnog postupka;
  2. zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
  3. zbog pogrešne primjene materijalnog prava.
- (2) Presuda na osnovi priznanja i presuda na osnovi odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredbi parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju dana u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.

Članak 318

Povreda odredbi parničnog postupka postoji ako sud u tijeku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Članak 319

- (1) Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Članak 320

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.

d) Postupak po žalbi

Članak 321

Žalba se podnosi Osnovnom sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i suprotnu stranku.

Članak 322

- (1) Nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbacit će rješenjem Osnovni sud bez održavanja ročišta.
- (2) Žalba je nepravodobna ako je izjavljena poslije isteka zakonskog roka za njezino podnošenje.
- (3) Žalba je nedopuštena ako je žalbu izjavila osoba koja nije ovlašteno za podnošenje žalbe, ili osoba koja se odrekla ili je odustala od žalbe ili ako osoba koja je izjavila žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Članak 323

- (1) Primjerak pravodobne, potpune i dopuštene žalbe dostavit će Osnovni sud suprotnoj stranci odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijama žalbe. Suprotna stranka može u roku od osam dana od prijama žalbe podnijeti tom sudu odgovor na žalbu.
- (2) Primjerak odgovora na žalbu dostavit će Osnovni sud žalitelju odmah, a najkasnije u roku od osam dana od prijama odgovora na žalbu.
- (3) Nepravodobno podnesen odgovor na žalbu ne će se uzeti u razmatranje.

- (4) Podnesci primljeni po prijemu odgovora na žalbu ili po isteku roka za odgovor na žalbu ne će se uzimati u razmatranje, izuzev u slučajevima u kojima sud izričito od stranke zatraži dodatno očitovanje.

Članak 324

- (1) Nakon prijama odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu Osnovni sud će žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti Apelacijskom sudu najkasnije u roku od osam dana.
- (2) Ako žalitelj tvrdi da su u prvostupanjskom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudac Osnovnog suda dat će objašnjenje povodom navoda žalbe koji se tiču tih povreda, a prema potrebi, provjerit će istinitost tih navoda u žalbi.

Članak 325

- (1) Kad spis po žalbi stigne Apelacijskom sudu određuje se sudac izvjestitelj.
- (2) Sudac izvjestitelj može, po potrebi, od Osnovnog suda pribaviti izvješće o povredama odredbi parničnog postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih povreda provedu provjere.

Članak 326

- (1) Apelacijski sud odlučuje o žalbi na sjednici vijeća ili na osnovi održane rasprave.
- (2) Apelacijski sud će zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred Apelacijskim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovno izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povreda odredbi parničnog postupka u prvostupanjskom postupku potrebno održati raspravu pred Apelacijskim sudom.
- (3) Apelacijski sud održat će sjednicu vijeća, odnosno raspravu, u roku od 3 mjeseca nakon što od Osnovnog suda primi spise po žalbi.

Članak 327

- (1) Na raspravu se pozivaju stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili opunomoćenici, kao i oni svjedoci i vještaci za koje sud odluči da se saslušaju.
- (2) Ako sa rasprave izostane žalitelj, rasprava se ne će održati, a odluka će se donijeti na osnovi navoda žalbe i odgovora na žalbu.
- (3) Ako sa rasprave izostane stranka koja nije žalitelj sud će raspravljati o žalbi i donijeti odluku.
- (4) U pozivu za raspravu stranka će biti upozorena na posljedice nedolaska na raspravu.

Članak 328

- (1) Rasprava pred Apelacijskim sudom počinje kratkim izlaganjem izvjestitelja o stanju predmeta, bez iznošenja njegovog mišljenja o osnovanosti žalbe.
- (2) Nakon toga, pročitat će se presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a prema potrebi, i zapisnik o glavnoj raspravi pred Osnovnim sudom. Zatim će žalitelj obrazložiti svoju žalbu, a suprotna stranka odgovor na žalbu.

Članak 329

Ako u člancima od 326 do 328 ovoga zakona nije što drugo određeno, odredbe o glavnoj raspravi pred Osnovnim sudom na odgovarajući način se primjenjuju i na raspravu pred Apelacijskim sudom.

e) Granice ispitivanja prvostupanjske presude

Članak 330

Apelacijski sud ispituje prvostupanjsku presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredbi parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

f) Odluke Apelacijskog suda o žalbi

Članak 331

- (1) Odluke Apelacijskog suda donose se poslije vijećanja glasovanjem.
- (2) U prostoriji u kojoj se vijeća i glasuje mogu biti nazočni samo članovi vijeća i zapisničar. Kad treba donijeti odluku o jednostavnijim pitanjima, vijeće može donijeti odluku i u samom zasjedanju.

Članak 332

- (1) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasovanjem i glasuje posljednji. On se brine da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.
- (2) Za svaku odluku vijeća potrebna je većina glasova.
- (3) Članovi vijeća ne mogu odbiti glasovati o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća.

- (4) Član vijeća koji je pri glasovanju o kome ranijem pitanju ostao u manjini ne može se suzdržati od glasovanja o pitanju o kojem se ima kasnije odlučiti.
- (5) Ako se u svezi s pojedinim pitanjima o kojima se odlučuje glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojit će se pitanja i glasovanje će se opetovati sve dok se ne postigne većina. Ako se u pogledu visine novčanog iznosa ili količine, glasovi podijele na više od dva mišljenja, ponovno će se raspravljati o razlozima za svako mišljenje. Ako se i nakon toga ne može postići većina, glasovi dani za najveći novčani iznos ili količinu dodat će se glasovima danim za najbliži manji novčani iznos ili količinu dok se ne postigne većina.

Članak 333

Drugostupanjski sud može na sjednici vijeća ili na osnovi održane rasprave:

- 1) odbaciti žalbu kao nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu;
- 3) ukinuti prvostupanjsku presudu i uputiti predmet Osnovnom sudu na ponovno suđenje;
- 4) ukinuti prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu, ili
- 5) preinačiti prvostupanjsku presudu.

Članak 334

Nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbacit će Apelacijski sud rješenjem, ako to nije učinio Osnovni sud.

Članak 335

Apelacijski sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Članak 336

- (1) Apelacijski sud će na sjednici vijeća ili na osnovi održane rasprave rješenjem ukinuti prvostupanjsku presudu i predmet vratiti prvostupanjskom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:
  - 1) ako je suprotno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovi priznanja ili presudu na osnovi odricanja;
  - 2) ako kojoj stranici nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostavljanja, nije dana mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
  - 3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
  - 4) ako je u radu vijeća sudjelovao sudac koji se po zakonu mora izuzeti.

- (2) Ako Apelacijski sud utvrdi da je u postupku pred Osnovnim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj mjerodavnosti ili o zahtjevu o kome već teče parnica ili o kome je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužitelj odrekao ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, ukinut će prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu.
- (3) Ako Apelacijski sud utvrdi da je u prvostupanjskom postupku kao tužitelj ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik ili ako zakonski zastupnik, odnosno opunomoćenik stranke nije imao potrebne ovlasti za vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede, ukinut će prvostupanjsku presudu i vratiti predmet Osnovnom sudu ili će ukinuti prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu.
- (4) Kad Apelacijski sud ukine presudu Osnovnog suda i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sucem.
- (5) U obrazloženju rješenja kojim se prvostupanjska presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje.

Članak 337

Osnovni sud je dužan, odmah po prijemu rješenja Apelacijskog suda, odrediti pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, koje će se održati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijama rješenja Apelacijskog suda, na kojem će se izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja ga je upozorio Apelacijski sud u svom rješenju.

Članak 338

Apelacijski sud će, na sjednici vijeća ili na osnovi održane rasprave, presudom preinačiti prvostupanjsku presudu, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je utvrdio da postoji povreda odredbi parničnog postupka, izuzev u slučajevima iz članka 336 ovoga zakona;
- 2) ako je u sjednici vijeća drugačijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza već izvedenih pred Osnovnim sudom utvrdio drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostupanjskoj presudi;
- 3) ako je nakon održane rasprave, na osnovi novih dokaza ili ponovnog izvođenja već izvedenih dokaza, utvrdio drugačije činjenično stanje nego što je ono u prvostupanjskoj presudi;
- 4) ako smatra da je činjenično stanje u prvostupanjskoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo;
- 5) ako je utvrdio da je prvostupanjskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev.

Članak 339

Apelacijski sud ne može da preinači presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu.

Članak 340

U obrazloženju presude, odnosno rješenja, Apelacijski sud će ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značaja.

Članak 341

Apelacijski sud vratit će sve spise Osnovnom sudu s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje presude, radi dostavljanja strankama i drugim zainteresiranim osobama.

2. Žalba protiv rješenja

Članak 342

- (1) Protiv rješenja Osnovnog suda dopuštena je žalba ako u ovom zakonu nije određeno da žalba nije dopuštena.
- (2) Ako ovaj zakon izričito određuje da posebna žalba nije dopuštena, rješenje Osnovnog može se pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke.

Članak 343

- (1) Pravodobno podnesena žalba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.
- (2) Rješenje protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba može se odmah izvršiti.

Članak 344

Rješavajući o žalbi Apelacijski sud može:

- 1) odbaciti žalbu kao nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje Osnovnog suda;
- 3) uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti, te prema potrebi predmet vratiti na ponovni postupak.

Članak 345

U postupku po žalbi protiv rješenja na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe ovoga zakona koje važe za žalbu protiv presude, izuzev odredbi o održavanju rasprave pred Apelacijskim sudom.

XXV. IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Članak 346

- (1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stupnju u roku od 30 dana od dana dostavljanja prijepisa presude.
- (2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 30.000 KM.
- (3) Iznimno, sud može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Članak 347

O reviziji odlučuje revizijsko vijeće Apelacijskog suda sastavljeno od tri suca koji nisu sudjelovali u odlučivanju po žalbi.

Članak 348

Podnesena revizija ne zadržava izvršenje pravomoćne presude protiv koje je izjavljena.

Članak 349

- (1) Revizija se može izjaviti:
  - 1) zbog povrede odredbi parničnog postupka iz članka 318 ovoga zakona koja je učinjena u postupku pred Apelacijskim sudom;
  - 2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;
  - 3) zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva, ako je ta povreda učinjena u postupku pred Apelacijskim sudom.
- (2) Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Članak 350

Revizijsko vijeće Apelacijskog suda ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredbi parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Članak 351

Stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede odredbi parničnog postupka koje su učinjene u postupku pred Apelacijskim sudom.

Članak 352

Revizija se podnosi Osnovnom sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i suprotnu stranku.

Članak 353

Nepravodobnu ili nepotpunu reviziju odbacit će rješenjem sudac Osnovnog suda, bez održavanja ročišta.

Članak 354

- (1) Primjerak pravodobne i potpune revizije Osnovni sud će dostaviti suprotnoj stranci.
- (2) U roku od osam dana od dana dostavljanja revizije suprotna stranka može podnijeti sudu odgovor na reviziju.
- (3) Nakon prijama odgovora na reviziju ili nakon proteka roka za odgovor, Osnovni sud će dostaviti reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima, revizijskom vijeću Apelacijskog suda.

Članak 355

O reviziji revizijsko vijeće Apelacijskog suda odlučuje bez rasprave.

Članak 356

- (1) Nedopuštenu reviziju odbacit će revizijsko vijeće Apelacijskog suda rješenjem, kao i nepravodobnu i nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlasti, nije učinio Osnovni sud.
- (2) Revizija je nedopuštena ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može izjaviti.

Članak 357

Revizijsko vijeće Apelacijskog suda će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena.

Članak 358

- (1) Ako utvrdi da postoji povreda odredbi parničnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, izuzev povreda određenih u stavcima 2 i 3 ovoga članka, revizijsko vijeće Apelacijskog suda će s obzirom na prirodu povrede, presudom preinačiti presudu žalbenog vijeća Apelacijskog suda ili rješenjem ukinuti u cjelini ili djelomično drugostupanjsku presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje žalbenom vijeću Apelacijskog suda.
- (2) Ako je u postupku pred Osnovnim sudom ili žalbenim vijećem Apelacijskog suda odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj mjerodavnosti ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koje se tužitelj odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, revizijsko vijeće Apelacijskog suda ukinut će rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.
- (3) Ako je u postupku pred Osnovnim sudom ili žalbenim vijećem Apelacijskog suda, kao tužitelj ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno opunomoćenik stranke nije imao potrebne ovlasti za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud će s obzirom na prirodu povrede, postupiti po odredbama stavaka 1 i 2 ovoga članka.

Članak 359

- (1) Ako revizijsko vijeće Apelacijskog suda utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.
- (2) Ako revizijsko vijeće Apelacijskog suda ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uvjeta za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cjelini ili djelomično presudu žalbenog vijeća Apelacijskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje žalbenom vijeću Apelacijskog suda.

Članak 360

Ako utvrdi da je pravomoćnom presudom donesenom u drugom stupnju prekoračen tužbeni zahtjev, revizijsko vijeće Apelacijskog suda će presudom preinačiti pobijanu presudu.

Članak 361

Ako u člancima od 346 do 360 ovoga zakona nije što drugo određeno, u postupku povodom revizije na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude, izuzev odredbi o održavanju rasprave pred drugostupanjskim sudom.

Članak 362

- (1) Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja žalbenog vijeća Apelacijskog suda kojim je postupak pravomoćno završen.
- (2) Revizija protiv rješenja iz stavka 1 ovoga članka nije dopuštena u sporovima u kojima ne bi bila dopuštena revizija protiv pravomoćne presude.
- (3) Revizija je uvijek dopuštena protiv rješenja žalbenog vijeća Apelacijskog suda kojim se podnesena žalba odbacuje, odnosno kojim se potvrđuje rješenje Osnovnog suda o odbacivanju revizije.
- (4) U postupku povodom revizije protiv rješenja na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe ovoga zakona o reviziji protiv presude.

2. Opetovanje postupka

Članak 363

Postupak koji je odlukom suda pravomoćno završen može se na prijedlog stranke opetovati:

- 1) ako je pri donošenju odluke sudjelovao sudac koji je po zakonu morao biti izuzet;
- 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem nije bila dana mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 3) ako je u postupku kao tužitelj ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno opunomoćenik stranke nije imao potrebne ovlasti za vođenje parnice, ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- 4) ako se odluka suda zasniva na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka ili na ispravi koja je falsificirana ili u kojoj je ovjeren neistinit sadržaj;
- 5) ako je do odluke suda došlo zbog kaznenog djela suca, zakonskog zastupnika ili opunomoćenika stranke, suprotne stranke ili koje treće osobe;
- 6) ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovi kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u ranijem postupku.

Članak 364

- (1) Kad Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili osnovnih sloboda zagarantiranih Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i dodatnih protokola uz tu konvenciju koju je Bosna i Hercegovina ratificirala, stranka može, u roku od 30 dana od konačnosti presude Europskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev Osnovnom sudu za izmjenu odluke kojom je to pravo ili osnovna sloboda povrijeđeno.
- (2) Postupak iz stavka 1 ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredbi o opetovanju postupka.
- (3) U opetovanom postupku Apelacijski sud je dužan poštovati pravno stanovište izraženo u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda osnovnog ljudskog prava i slobode.

Članak 365

- (1) Iz razloga navedenih u članku 363 točke od 1 do 3 ovog zakona ne može se zahtijevati opetovanje postupka ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u ranijem postupku.
- (2) Zbog okolnosti navedenih u članku 363 točke 1 i 6 ovoga zakona, opetovanje postupka može se dopustiti samo ako stranka bez svoje krivnje nije mogla te okolnosti iznijeti prije nego što je raniji postupak završen pravomoćnom sudskom odlukom.

Članak 366

- (1) Prijedlog za opetovanje postupka podnosi se u roku od 30 dana, i to:
  - 1) u slučaju iz članka 363 točka 1 ovoga zakona od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
  - 2) u slučaju iz članka 363 točka 2 ovoga zakona od dana kad je odluka dostavljena stranci;
  - 3) u slučaju iz članka 363 točka 3 ovoga zakona, ako je u postupku kao tužitelj ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, i to:
    - od dana kad je odluka dostavljena toj osobi; ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik;
    - od dana kad je odluka dostavljena stranci, odnosno njezinom zakonskom zastupniku, ako zakonski zastupnik, odnosno opunomoćenik stranke nije imao potrebnu ovlast za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku;
    - od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
  - 4) u slučajevima iz članka 363 točke 4 i 5 ovoga zakona od dana kad je stranka saznala za pravomoćnu presudu u kaznenom postupku, a ako se kazneni postupak ne može provesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;
  - 5) u slučaju iz članka 363 točka 6 ovog zakona od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

- (2) Ako bi rok određen u stavku 1 ovoga članka počeo teći prije nego što je odluka postala pravomoćna, taj rok računat će se od pravomoćnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostavljanja odluke žalbenog vijeća Apelacijskog suda.
- (3) Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravomoćna, prijedlog za opetovanje postupka ne može se podnijeti, izuzev ako se opetovanje traži iz razloga navedenih u članku 363 točke 2 i 3 ovoga zakona.

Članak 367

O prijedlogu za opetovanje postupka odlučuje Apelacijski sud u vijeću sastavljenom od trojice sudaca koji nisu sudjelovali u odlučivanju po žalbi.

Članak 368

- (1) Prijedlog za opetovanje postupka podnosi se uvijek sudu, koji je donio odluku u prvom stupnju.
- (2) U prijedlogu se posebno moraju navesti: zakonska osnova po kojoj se traži opetovanje okolnosti iz kojih proizlazi da je prijedlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrepljuju navodi predlagača, te učiniti vjerojatnim da bi u opetovanom postupku mogla za predlagača biti donesena povoljnija odluka.

Članak 369

- (1) Nepravodobne, nepotpune ili nedopuštene prijedloge za opetovanje postupka odbacit će rješenjem Osnovni sud bez održavanja ročišta.
- (2) Ako Osnovni sud ne odbaci prijedlog, dostavit će primjerak prijedloga suprotnoj stranci, koja ima pravo da u roku od petnaest dana odgovori na prijedlog.

Članak 370

Nakon prijama odgovora na prijedlog ili nakon proteka roka za davanje odgovora, Osnovni sud će prijedlog i odgovor na prijedlog, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti Apelacijskom sudu najkasnije u roku od osam dana.

Članak 371

- (1) Apelacijski sud odlučuje o prijedlogu za opetovanje postupka, po pravilu, bez održavanja rasprave.
- (2) Ako sud ocijeni da je održavanje rasprave nužno, postupit će sukladno s odredbama članka od 327 do 329 ovog zakona.

Članak 372

- (1) Nakon što Apelacijski sud donese odluku o prijedlogu, Osnovnom sudu vraća sve spise s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke.
- (2) U rješenju kojim se dopušta opetovanje postupka, izreći će se da se ukida odluka donesena u ranijem postupku.
- (3) Protiv rješenja Apelacijskog suda kojim se usvaja prijedlog za opetovanje postupka žalba nije dopuštena.
- (4) Žalba protiv rješenja Apelacijskog suda kojim se odbija prijedlog za opetovanje postupka podnosi se istom sudu, koji o žalbi odlučuje u vijeću od tri suca.

Članak 373

- (1) U ponovnom postupku pred Osnovnim sudom ne može postupati sudac koji je odlučivao u ranijem postupku.
- (2) Osnovni sud će odrediti pripremno ročište odmah po prijemu rješenja Apelacijskog suda, a najkasnije u roku od osam dana.

3. Odnos između prijedloga za opetovanje postupka i revizije

Članak 374

- (1) Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese prijedlog za opetovanje postupka samo iz razloga iz kojih se može izjaviti i revizija, smatrat će se da je stranka izjavila reviziju.
- (2) Ako stranka izjavi reviziju iz razloga što je u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku odlučeno o zahtjevu o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužitelj već odrekao ili o kojem je sklopljena sudska nagodba i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za opetovanje postupka iz bilo kojeg razloga iz članka 363 ovoga zakona, sud će prekinuti postupak povodom prijedloga za opetovanje postupka do završetka postupka po reviziji.
- (3) Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kojeg razloga, izuzev iz razloga navedenih u stavku 2 ovoga članka i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za opetovanje postupka iz razloga iz članka 363 stavak 1 točke 4 i 5 ovoga zakona, koji su potkrijepljeni pravomoćnom presudom donesenom u kaznenom postupku, sud će prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka povodom prijedloga za opetovanje postupka.
- (4) U svim ostalim slučajevima u kojima stranka izjavi reviziju i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za opetovanje postupka, sud će odlučiti koji će postupak nastaviti, a koji prekinuti, uzimajući u obzir sve okolnosti, a posebno razloge zbog kojih su oba pravna lijeka podnesena i dokaze, koje su stranke predložile.

Članak 375

- (1) Odredbe članka 374 stavci 1 i 3 ovoga zakona primijenit će se i kad je stranka najprije podnijela prijedlog za opetovanje postupka, a nakon toga izjavila reviziju.
- (2) U svima ostalim slučajevima u kojima stranka podnese prijedlog za opetovanje postupka i nakon toga izjavi reviziju, Apelacijski sud će, po pravilu, prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka povodom prijedloga za opetovanje postupka, izuzev ako ustanovi da postoje ozbiljni razlozi da postupi drugačije.

Članak 376

- (1) Rješenje iz članka 374 ovog zakona donosi sudac Osnovnog suda ako je prijedlog za opetovanje postupka podnesen Osnovnom sudu prije nego što je predmet povodom revizije upućen Apelacijskom sudu. Ako je prijedlog za opetovanje postupka podnesen nakon što je predmet povodom revizije upućen Apelacijskom sudu, rješenje iz članka 374 ovog zakona donosi revizijsko vijeće Apelacijskog suda.
- (2) Rješenje iz članka 374 ovoga zakona donosi sudac Osnovnog suda, izuzev ako je predmet, u vrijeme kad revizija stigne Osnovnom sudu, povodom prijedloga za opetovanje postupka upućen Apelacijskom sudu radi donošenja odluke, u kojem slučaju rješenje donosi Apelacijski sud.
- (3) Protiv rješenja suda iz stavaka 1 i 2 ovoga članka nije dopuštena žalba.

TREĆI DIO

POSEBNI POSTUPCI

XXVI. POSTUPAK U PARNICAMA IZ OBITELJSKIH ODNOSA

Članak 377

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz obiteljskih odnosa primjenjivat će se ostale odredbe ovoga zakona.

Članak 378

- (1) Parnični postupak radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka, poništenja braka ili razvoda braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.
- (2) Ako oba bračna druga suglasno zahtijevaju razvod braka, parnični postupak pokreće se zajedničkim prijedlogom za razvod braka, odnosno zahtjevom za sporazumni razvod braka.

Članak 379

- (1) Po prijemu tužbe, odnosno zajedničkog prijedloga za razvod braka, ako bračni drugovi imaju zajedničku malodobnu ili posvojenju djecu ili djecu nad kojom je produljeno roditeljsko pravo,

sud će zatražiti od organa skrbništva da pokuša mirenje bračnih drugova i dostavit će mu primjerak tužbe.

- (2) Do završetka ovog postupka sud će zastati s postupkom po tužbi, odnosno zajedničkom prijedlogu.

Članak 380

- (1) Pravo na tužbu u bračnom sporu ne zastarijeva niti je ograničeno drugim rokovima i uvjetima, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Pravo na tužbu za poništenje braka i za razvod braka ne prelazi na nasljednike bračnih drugova, ali nasljednici bračnog druga koji je podnio tužbu mogu nastaviti već započeti postupak radi utvrđivanja da je postojala osnova za poništenje, odnosno razvod braka isticana do trenutka smrti tužitelja.

Članak 381

Ako tužbu u bračnom sporu podnosi opunomoćenik stranke, u punomoći se mora izričito navesti kakvu će tužbu opunomoćenik podnijeti i iz kojih razloga.

Članak 382

U postupku u bračnim sporovima isključena je javnost.

Članak 383

Sud je tijekom cijelog postupka dužan nastojati da dođe do izmirenja bračnih drugova.

Članak 384

U bračnim sporovima ne može se izreći presuda zbog izostanka niti presuda na osnovi priznanja, odnosno odricanja.

Članak 385

- (1) U parnicama za razvod braka tužitelj može tužbu povući do zaključenja glavne rasprave bez pristanka tuženog, a s pristankom tuženog dok postupak nije pravomoćno završen.
- (2) Zajednički prijedlog za razvod braka i zahtjev za sporazumni razvod braka mogu bračni drugovi povući dok postupak nije pravomoćno završen.
- (3) U slučajevima iz stavaka 1 i 2 ovoga članka, ako je povlačenje tužbe, odnosno zajedničkog prijedloga i zahtjeva za sporazumni razvod braka uslijedilo nakon donošenja prvostupanjske presude, prvostupanjski sud će rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog djelovanja i da se

postupak obustavlja. Ovako će sud postupiti i kad je od zahtjeva za sporazumni razvod braka odustao samo jedan od bračnih drugova.

- (4) Na način iz stavka 3 ovoga članka sud će postupiti i u slučaju smrti bračnog druga, čim se ne dira u pravo nasljednika da nastave postupak sukladno ovom zakonu.
- (5) U bračnim sporovima odricanje od tužbenog zahtjeva ima isto pravno djelovanje kao i povlačenje tužbe.

Članak 386

Presudom kojom se utvrđuje da brak ne postoji, ili se brak poništava, ili da se brak razvodi, sud će odlučiti i o zaštiti, odgoju i uzdržavanju zajedničke djece, kao i o uzdržavanju bračnog druga, ako je on to zahtijevao.

Članak 387

- (1) Ako se u bračnom sporu rješava i o zaštiti, odgoju i uzdržavanju djece, organ skrbništva sudjeluje u tom postupku radi zaštite interesa djece.
- (2) U postupku iz stavka 1 ovoga članka organ skrbništva staviti će prijedlog o zaštiti, odgoju i uzdržavanju djece, a ovlašten je da u granicama tog prijedloga iznosi i činjenice koje stranke nisu navele i predlaže da se izvedu potrebni dokazi, da ulaže pravna sredstva i poduzima druge parnične radnje.
- (3) Sud koji rješava bračni spor obavijestit će organ skrbništva o postupku radi zaštite, odgoja i uzdržavanja djece i pozivat će ga na sva ročišta, kao i dostavljati mu sve odluke donesene u tom postupku.

Članak 388

- (1) Tijekom postupka u bračnim sporovima sud može, po službenoj dužnosti, rješenjem odrediti privremene mjere radi davanja uzdržavanja zajedničkoj malodobnoj djeci, kao i za njihov smještaj.
- (2) Privremene mjere iz stavka 1 ovoga članka sud može odrediti i u korist bračnog druga po njegovom prijedlogu.
- (3) Protiv rješenja kojim je određena privremena mjera stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave prijepisa rješenja.
- (4) Žalba protiv rješenja iz stavaka 1 i 2 ovoga članka ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 389

Presuda kojom se brak razvodi na osnovi sporazuma bračnih drugova može se pobijati zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka, zbog toga što je pristanak za razvod braka na osnovi

sporazuma dan u zabludi ili pod utjecajem sile ili prijevare, kao i u slučaju ako za donošenje presude nije bilo uvjeta određenih ovim zakonom.

Članak 390

Ako je pravomoćnom presudom utvrđeno da brak ne postoji, ili ako je brak poništen ili je razveden, ne može se, povodom prijedloga za opetovanje postupka, ili prijedloga za povrat u prijašnje stanje izmijeniti pravomoćna presuda u dijelu o prestanku braka, bez obzira je li koja od stranaka zaključila novi brak.

Članak 391

- (1) Postupak u sporovima za utvrđivanje, odnosno osporavanje očinstva i materinstva pokreće se tužbom.
- (2) Stranke u sporu za utvrđivanje očinstva su osobe čije se očinstvo utvrđuje, dijete i majka djeteta.
- (3) Stranke u sporu o osporavanju očinstva je osoba koja se po zakonu smatra ocem djeteta, dijete i majka djeteta.
- (4) Kad treća osoba osporava očinstvo osobi koja je dijete priznala za svoje, stranke u sporu su osoba koja osporava očinstvo, osoba čije se očinstvo osporava, dijete i majka djeteta.

Članak 392

- (1) Ako tužbom za utvrđivanje, odnosno za osporavanje očinstva nisu kao tužitelj ili kao tuženi obuhvaćene sve stranke u sporu, sud će pozvati tužitelja da dopuni tužbu tako što će navesti i stranku koja tužbom nije obuhvaćena.
- (2) Ako tužitelj u roku koji je sud odredio ne postupi na način iz stavka 1 ovoga članka, tužba će se odbaciti.

Članak 393

- (1) Stranke koje podnose tužbu radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva, odnosno protiv kojih je upravljen tužbeni zahtjev jedinstveni su suparničari.
- (2) Ako je tužbu za utvrđivanje, odnosno osporavanje očinstva podnijela ovlaštena osoba u zakonskom roku, tužbi se, kao suparničar, može priključiti i osoba kojoj je istekao rok za podnošenje tužbe.

Članak 394

- (1) Ako dijete i roditelj koji po zakonu zastupa dijete zajedno podnose tužbu za utvrđivanje ili osporavanje očinstva, odnosno ako su tuženi istom tužbom, taj će roditelj zastupati dijete i u parnici, ali organ skrbništva može djetetu postaviti posebnog skrbnika, ako između djeteta i roditelja u toj parnici postoje suprotni interesi.
- (2) Ako su dijete i roditelj koji po zakonu zastupa dijete, u parnici u suprotnim stranačkim ulogama tužitelja i tuženog, organ skrbništva postaviti će djetetu posebnog skrbnika.

Članak 395

- (1) U postupku u sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva isključena je javnost.
- (2) U sporovima za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva ne može se donijeti presuda zbog izostanka, niti presuda na osnovi priznanja, odnosno odricanja.
- (3) U parnicama za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva odricanje od tužbenog zahtjeva ima isto pravno djelovanje kao i povlačenje tužbe.

Članak 396

- (1) U postupku za utvrđivanje, odnosno osporavanje očinstva ili materinstva, sud može na prijedlog jedne od stranaka odrediti privremene mjere radi zaštite smještaja i uzdržavanja djece.
- (2) Protiv rješenja kojim je određena privremena mjera stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave prijepisa rješenja.
- (3) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri ne zadržava izvršenje rješenja.

XXVII. POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOSA

Članak 397

Ako u glavi XXVII. ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primjenjivat će se ostale odredbe ovoga zakona.

Članak 398

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a posebno pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati posebnu pozornost na potrebu žurnog rješavanja radnih sporova.

Članak 399

Tijekom postupka sud može na prijedlog stranaka odrediti privremene mjere koje se primjenjuju u izvršnom postupku radi sprječavanja nasilnog postupanja ili radi otklanjanja nenadoknadive štete. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

Članak 400

Sud će u presudi kojom nalaže izvršenje neke činidbe odrediti rok od 15 dana za njezino izvršenje.

Članak 401

Rok za podnošenje žalbe na presudu, odnosno rješenje iz radnih odnosa je 15 dana.

XXVIII. POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANJA POSJEDA

Članak 402

Ako u glavi XXVIII. ne postoje posebne odredbe, u parnicama zbog smetanja posjeda primjenjivat će se ostale odredbe ovog zakona.

Članak 403

Pri određivanju rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja posjeda sud će uvijek obraćati osobitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja. Pri tome, sud može odrediti i rokove kraće od onih predviđenih odredbama ovog zakona o redovitom postupku.

Članak 404

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničit će se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

Članak 405

- (1) Rok za udovoljenje dužnostima koje su naložene strankama sud će odrediti prema okolnostima pojedinog slučaja.
- (2) Rok za podnošenje žalbe je 15 dana.

- (3) U iznimnim okolnostima sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda revizija nije dopuštena.

Članak 406

Tužitelj gubi pravo da u izvršnom postupku zahtijeva izvršenje rješenja kojim se tuženom po tužbi zbog smetanja posjeda nalaže izvršenje određene radnje, ako nije zahtijevao izvršenje u roku od 60 dana nakon protoka roka koji je rješenjem određen za izvršenje te radnje.

XXIX. POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Članak 407

Ako u glavi XXIX. ne postoje posebne odredbe, u postupku u sporovima male vrijednosti primjenjivat će se ostale odredbe ovog zakona.

Članak 408

- (1) Sporovi male vrijednosti, u smislu odredbi ovoga zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na tražbinu u novcu koja ne prelazi iznos od 3000 KM.
- (2) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na tražbinu u novcu, a tužitelj je u tužbi naveo da pristaje da umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stavka 1 ovoga članka.
- (3) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novčani iznos, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužitelj u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stavka 1 ovoga članka.

Članak 409

Ne smatraju se sporovima male vrijednosti, u smislu odredbi ovog zakona, sporovi o nekretninama, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda.

Članak 410

- (1) U postupku u sporovima male vrijednosti dopuštena je posebna žalba samo protiv rješenja kojim se završava postupak.

- (2) Ostala rješenja protiv kojih je po ovom zakonu dopuštena žalba mogu se pobijati samo žalbom protiv odluke kojom se postupak završava.
- (3) Rješenja iz stavka 2 ovoga članka ne dostavljaju se strankama, već se objavljuju na ročištu i unose u pismeni sastav odluke.

Članak 411

- (1) Ako tužitelj preinači tužbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 3000 KM, postupak će se dovršiti prema odredbama ovoga zakona o redovitom postupku.
- (2) Ako tužitelj do zaključenja glavne rasprave koja se vodi prema odredbama ovoga zakona o redovitom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 5000 KM, daljnji postupak provest će se prema odredbama ovoga zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Članak 412

- (1) Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredbi parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.
- (2) U presudi, odnosno rješenju iz stavka 1 ovoga članka sud je dužan navesti razloge iz kojih se može izjaviti žalba.
- (3) Protiv prvostupanjske presude, odnosno rješenja iz stavka 1 ovoga članka, stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 15 dana.
- (4) U postupku u sporovima male vrijednosti rok iz članka 292 stavak 2 i članka 301 stavak 1 ovoga zakona je 15 dana.

XXX. POSTUPAK PRED ARBITRAŽOM

Članak 413

Stranke se mogu sporazumjeti da rješavanje spora provjere arbitraži, izuzev ako se radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati u smislu članka 3 stavak 2 ovoga zakona.

Članak 414

- (1) Ugovor o arbitraži može da se zaključi kako u pogledu određenog spora, tako i u pogledu budućih sporova koji mogu proizaći iz određenog pravnog odnosa. Ugovor o arbitraži pravovaljan je samo ako je zaključen u pismenom obliku i ako su ga potpisale sve stranke.
- (2) Ugovor o arbitraži zaključen je u pismenom obliku i kad je zaključen razmjenom pisama, brzjava, teleksa ili drugih sredstava telekomunikacija koja omogućavaju pismeni dokaz o zaključenom ugovoru.

- (3) Ugovor o arbitraži sklopljen je u pismenom obliku i kada je zaključen razmjenu tužbe u kojoj tužitelj navodi postojanje tog ugovora i odgovora na tužbu u kome tuženi to ne osporava.
- (4) Ugovor o arbitraži može se dokazivati samo ispravama.

Članak 415

Ugovor o arbitraži je pravovaljano zaključen i kad je odredba o mjerodavnosti arbitraže sadržana u općim uvjetima za zaključenje pravnog posla.

Članak 416

- (1) Broj arbitara arbitraže mora biti neparan.
- (2) Ako ugovorom stranaka nije određen broj arbitara, svaka stranka postavlja po jednog arbitra, a oni biraju predsjednika.

Članak 417

- (1) Ako su stranke za rješavanje određenog spora ugovorile mjerodavnost arbitraže, Osnovni sud ako mu je podnesena tužba u istom sporu i među istim strankama, na prigovor tuženog, oglasit će se nemjerodavnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbacit će tužbu.
- (2) Prigovor iz stavka 1 ovoga članka tuženi može staviti najkasnije u odgovoru na tužbu.

Članak 418

- (1) Stranku, koja po ugovoru o arbitraži treba postaviti arbitra, može pozvati suprotna stranka da u roku od 15 dana izvrši to postavljenje i da je o tome obavijesti.
- (2) Poziv u smislu stavka 1 ovoga članka pravovaljan je samo ako je stranka koja ga upućuje postavila svog arbitra i o tome obavijestila suprotnu stranku.
- (3) Kad na osnovi ugovora o arbitraži postavljanje arbitra treba izvršiti treća osoba, svaka stranka može uputiti poziv iz stavka 2 ovoga članka toj osobi.
- (4) Osoba koja je pozvana da postavi arbitra arbitraže vezano je za postavljenje koje je izvršeno čim je to postavljenje priopćeno protivniku, odnosno jednoj od stranaka.

Članak 419

- (1) Ako arbitar arbitraže ne bude na vrijeme postavljen, a iz ugovora ne proizlazi što drugo, arbitra će na prijedlog stranke postaviti sud.

- (2) Ako se arbitri ne mogu složiti o izboru predsjednika, a iz ugovora ne proizlazi što drugo, predsjednika će na prijedlog svakog arbitra ili stranke, postaviti sud.
- (3) Za postavljenje arbitra, odnosno predsjednika arbitraže, mjerodavan je Osnovni sud.
- (4) Protiv rješenja suda nije dopuštena žalba.
- (5) Stranka koja se ne želi koristiti ovlašću iz stavka 1 ili stavka 2 ovoga članka može tužbom zahtijevati da Osnovni sud proglasi prestanak valjanosti ugovora o arbitraži.

Članak 420

- (1) Izuzev slučaja iz članka 419 ovoga zakona, svaka stranka može tužbom zahtijevati da sud proglasi prestanak valjanosti ugovora o arbitraži:
  - 1) ako se stranke ne mogu složiti o izboru arbitara koje one zajednički trebaju postaviti;
  - 2) ako osoba koja je u samom ugovoru o arbitraži postavljena za arbitra arbitraže ne će ili ne može vršiti tu dužnost.
- (2) O zahtjevu odlučuje Osnovni sud.
- (3) Na ročište za raspravljanje po zahtjevu sud će pozvati stranke.

Članak 421

- (1) Arbitar arbitraže dužan je da se izuzme kad postoje razlozi za izuzeće iz članka 111 ovoga zakona. Iz istih razloga mogu stranke zahtijevati izuzeće arbitra arbitraže.
- (2) Stranka koja je sama ili zajedno sa suprotnom strankom postavila arbitra može zahtijevati njegovo izuzeće samo ako je razlog za izuzeće nastao ili je stranka za njega saznala nakon što je arbitar postavljen.
- (3) Ako se stranke nisu drugačije sporazumjele, o izuzeću odlučuje Osnovni sud.

Članak 422

Ako se stranke nisu drugačije sporazumjele, arbitri će odrediti postupak pred arbitražom.

Članak 423

- (1) Prema svjedocima, strankama i drugim osobama koje sudjeluju u postupku, arbitraža ne može rabiti prisilna sredstva niti izricati kazne.
- (2) Arbitraža može zatražiti od Osnovnog suda da izvede pojedine dokaze koji se pred arbitražom ne mogu izvesti.

- (3) Na postupak za izvođenje dokaza primijenit će se odredbe ovog zakona o izvođenju dokaza pred Osnovnim sudom.

Članak 424

Arbitraža može donijeti presudu po pravednosti, samo ako su joj stranke dale takve ovlasti.

Članak 425

- (1) Kad se arbitraža sastoji od više nego jednog arbitra, presuda se donosi većinom glasova, ako u ugovoru o arbitraži nije drugačije određeno.
- (2) Ako se ne može postići potrebna većina glasova, arbitraža je dužna o tome obavijestiti stranke.
- (3) Ako se za slučaj iz stavka 2 ovoga članka stranke nisu drugačije sporazumjele, svaka od stranaka može tužbom zahtijevati da Osnovni sud izrekne prestanak valjanosti ugovora o arbitraži.

Članak 426

- (1) Presuda arbitraže mora biti obrazložena, ako stranke nisu što drugo ugovorile.
- (2) Izvornik presude i sve prijepise potpisuju svi arbitri. Presuda vrijedi i kad koji arbitar uskrati da je potpiše, ako je presudu potpisala većina arbitara i na presudi utvrdila to uskraćivanje potpisa.
- (3) Strankama se dostavljaju prijepisi presude preko Osnovnog suda.

Članak 427

Izvornik presude i potvrde o izvršenom dostavljanju čuvaju se kod Osnovnog suda.

Članak 428

- (1) Presuda arbitraže ima prema strankama snagu pravomoćne presude, ako ugovorom nije predviđena mogućnost pobijanja presude pred arbitražom višeg stupnja.
- (2) Na zahtjev stranke Osnovni sud stavit će na prijepisu presude potvrdu o pravomoćnosti i izvršnosti.

Članak 429

- (1) Presuda arbitraže može se poništiti po tužbi stranke.
- (2) Za rješavanje o tužbi mjerodavan je Osnovni sud.

Članak 430

Poništenje presude arbitraže može se zahtijevati:

- 1) ako uopće nije zaključen ugovor o arbitraži ili ako taj ugovor nije pravovaljan;
- 2) ako je u pogledu sastava arbitraže ili u pogledu odlučivanja povrijeđena koja odredba ovog zakona ili ugovora o arbitraži;
- 3) ako presuda nije obrazložena u smislu članka 426 stavak 1 ovoga zakona ili ako original i prijepisi presude nisu potpisani na način određen u članku 426 stavak 2 ovoga zakona;
- 4) ako je arbitraža prekoračila granicu svog zadatka;
- 5) ako je izreka presude nerazumljiva ili je sama sebi proturječna;
- 6) ako je presuda arbitraže u suprotnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine i Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i
- 7) ako postoji koji od razloga za opetovanje postupka iz članka 363 ovoga zakona.

Članak 431

- (1) Tužba za poništenje presude arbitraže može se podnijeti Osnovnom sudu u roku od 30 dana.
- (2) Ako se poništenje presude zahtijeva iz razloga navedenih u članku 430 od točke 1 do točke 6 ovoga zakona, rok za tužbu se računa od dana kada je presuda dostavljena stranci, a ako je stranka za razlog saznala kasnije, rok se računa od dana saznanja.
- (3) U pogledu računanja roka kad se poništenje zahtijeva iz razloga navedenog u članku 430 točka 7 ovoga zakona, primjenjivat će se odgovarajuće odredbe članka 366 stavci 1 i 2 ovoga zakona.
- (4) Nakon isteka jedne godine od pravomoćnosti presude arbitraže, ne može se zahtijevati poništenje te presude.

Članak 432

Stranke se ne mogu sporazumno odreći primjene odredbi članka 421 stavci 1 i 2, članka 426 stavci 2 i 3 i članaka od 429 do 431 ovoga zakona.

Č E T V R T I   D I O

XXXI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 433

- (1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona započet postupak pred Osnovnim sudom, daljnji postupak provest će se po odredbama ovoga zakona.
- (2) U predmetima iz stavka 1 ovoga članka u kojima je već zakazano pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, ali rasprava još uvijek nije otvorena, sud će opozvati svoje rješenje o

određivanju ročišta i o tome obavijestiti stranke, a tuženog pozvati da dostavi odgovor na tužbu sukladno s odredbama ovoga zakona.

- (3) U predmetima iz stavka 1 ovoga članka u kojima je već otvorena glavna rasprava, sud je dužan na prvom sljedećem ročištu za glavnu raspravu provesti sve radnje koje bi po odredbama ovog zakona bio dužan provesti na pripremnom ročištu. Održavanje tog ročišta imat će, u pogledu prava i obveza stranaka, sve pravne posljedice koje, po odredbama ovoga zakona, ima održavanje pripremnog ročišta.
- (4) Sud će upozoriti stranke u postupku da poslije održavanja ročišta iz stavka 3 ovoga članka ne će moći poduzimati radnje za koje je odredbama ovoga zakona predviđeno da se mogu poduzeti najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta.

Članak 434

- (1) Ako je prije stupanja na snagu ovoga zakona donesena prvostupanjska odluka kojom se postupak pred Osnovnim sudom završava, daljnji postupak provest će se po odredbama ovoga zakona.
- (2) Iznimno od odredbe stavka 1 ovoga članka, u postupku po pravnim lijekovima u predmetima u kojima je donesena prvostupanjska odluka prije stupanja na snagu ovoga zakona umjesto odredbi članaka od 296 do 301 i članaka od 322 do 325 Zakona o parničnom postupku Brčko distrikta BiH, primjenjivat će se odredbe članaka od 336 do 338 i članka od 358 do 360 ovoga zakona.
- (3) Ako po stupanju na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1 ovoga članka, daljnji postupak provest će se po ovom zakonu.

Članak 435

Odredba članka 199 ovoga zakona počet će se primjenjivati po stupanju na snagu posebnog zakona kojim se uređuje postupak medijacije.

Članak 436

Do stupanja na snagu posebnog zakona sudovi će u parničnom postupku primjenjivati odredbe članaka od 46 do 68 i članaka od 79 do 101 Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Službeni list SFRJ, brojevi: 43/82 i 72/82).

Članak 437

Danom stupanja na snagu ovoga zakona prestaje vrijediti Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine – pročišćeni tekst (Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 31/06).

Članak 438

U razdoblju od tri mjeseca nakon početka primjene ovog zakona rokovi iz članka 188 stavak 4, članka 207 stavak 2 ovoga zakona mogu se iznimno produljiti najdulje za 30 dana, ako s obzirom na postojeći raspored ročišta svakog pojedinačnog suca, zakazivanje ročišta u navedenim rokovima ne bi bilo moguće.

Članak 439

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj: 01-02-36/09
Brčko, 18. 3. 2009.

**PREDSJEDNIK
SKUPŠTINE BRČKO DISTRIKTA BiH**

Mirsad Đapo, dipl. pravnik, v.r.